

наша НІВА

ПЕРШАЯ БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходдэць штотыднёва, у чацвярткі 9 771319 161008

1000-ы нумар «НН»: 1906–2008

Юлія Дарашкевіч, Павал Севярынец, Наста Азарка, Андрэй Хадановіч, Марыя Роўда, Андрэй Павач, Віталь Тарас, Алег Дзярновіч, Андрусь Храпавіцкі, Таціана Барысік, Аляксей Чубат, Павал Касцюковіч, Алеся Бель, Франц Сіўко, Вольга Бабкова, Адам Глобус, Аляксандар Фядута, Раман Мамчыц, Руслан Равяка, Наталка Бабіна, Алеся Кудрыцкі, Андрэй Лянкевіч, Зыміцер Панкавец, Сямён Печанко, Андрэй Расінскі, Лёлік Ушкін...

У НУМАРЫ

Вылезла ўсё

Сацыяль-дэмократы звязалі палітычную Аляксандра Казуліна з пасады старшыні партыі і адсунулі Вольгу Казуліну і Ігара Рынкевича ад кіраўніцтва. На чале БСДП(Г) ўмацавалася група старых партыйцаў. **Старонка 3.**

Алімпіяды ў «Птушыным гніяздзе»

Ад Масквы-1980 і Лос-Анжэлеса-1984 ніводная іншай Алімпіяды не выклікала такай неадназначнай рэакцыі. **Старонка 6.**

Дыктатура ў тэлеэфіры

BBC і Аль-Джазіра звязалі грунтуючыя рэпартажы пра Беларусь. **Старонка 11.**

Лунінецкі Эдып

і іншыя навіны рубрыкі «Аб усім патроху». **Старонка 21.**

Дыярыуш Азаркі

Упартасцю адной дзяўчыны малы горад усыведамляе абсурднасць існага парадку. Пра свае ціхае пакліканье піша Наста Азарка з Ніясівіжу. **Старонка 8.**

Падарожжа на Радзіму герояў

Тут гадаваліся Гадлеўскі і Калиноўскі. Піша Андрэй Павач. **Старонка 12.**

Некалькі пушчанскіх гісторый, запісаных у Івенцы

Піша Алеся Бель. **Старонка 17.**

Па сълядах аднаго міфу

Распушчоўданы міф пра тое, што апазыцыя страшна адарваная ад народу, цалкам аспрэчвае сваім прыкладам глыбачанін Яраслаў Берніковіч. Ужо за першыя тры дні працы ініцыятыўнай групы лідара нацыянальнага кола з Глыбокага сабрала тысічу подпісаў. Уся кампанія праходзіць выключна на беларускай мове.

«Для мене самога такі пасыяховы начатак кампаніі быў шкодам, — дзеўліца ўрэжанымі Яраслаў. — Згадваю, што нават падчас прозыдэнцкіх выбараў мы зъбирали за Домаша і Мілікевіча ў лепшым выпадку 1300—1500 подпісаў за месяц. А сёлета вось такая актыўнасць».

У ініцыятыўную групу Яраслава Берніковіча ўваходзяць 28 чалавек, хаты, па прызнанні самога актыўніста, зъбираюць далёка на ўсе. Дый з трох раёных цэнтраў выбарчача акурут — Глыбокага, Докшыц, Вушачы — актыўная праца вядзеца толькі ў Глыбокім.

У Вушачы насыла чыстай вечара прыкладаючыя сабры ініцыятыўнай групы з Наваполацку. Хочуць выставіць пікт і ў Докшыцах. На сёньняшні дзень за патэнційнага кандыдата на мандат на Палаце праdstаўніцтва сабрана каля 3600 подпісаў — найлепшыя вынікі ў краіне. Кандыдаты-лукшонікі даўлена астаюць.

«Эта ўжо на першай мая выбарчай кампаніі, але такая зычлівасць

Дзеўчына з Глыбокага падпісваеца за кандыдата ад апазыцыі.

і спагада з боку людзей назіраеца ўпершыню. Падчас абыходу квартэ амаль кожны імкненіца выказаць сваю падтрымку», — працягвае Я.Берніковіч.

Актыўіст ужо балятаваўся на парламэнцкіх выбараў у 2004 годзе. Першапачаткову яго кандыдатуру ЦВК не зарэгістраваў, бо Берніковіч не пазначыў ганарару за публікацыю ў часопісе ў памеры 2 тысяч рублей. На гэтym кандыдат ад Д-

макратычных сілаў рук ня склаў, і дамогеся такі рэгістрацыі. Паводле ярмопыскіх звестак Берніковіч на тых выбараў набраў каля 10% галасоў і заняў другое месца, саступіўшы Васілю Хролу.

Сёлета ў Яраслава Берніковіча суперник на выбараў ад улады — старшыня Віцебскага аблвыканкаму Віктар Андройчанка. «У мене часта пытаны, чаму Андрэйчанка ідзе менавіта на Глыбоцкай акурузе? Адказ-

ваю на гэта, што мне шукalі годнага канкуранта», — жартуе Берніковіч.

Пры кандыдытаваць, ці ёсьць спадзяванні, што можа перамагчы ў акурузе. «Усякак бывае. Каб не спадзяваўся, то і не ішоў бы», — адказвае Яраслаў.

Зыміцер Панкавец

Чым эта пахне?

Піша Павал Севярынец. **Старонка 5.**

БАТЭ крочыць далей!

БАТЭ—«Андерлехт» 2:2. Да групавога турніру Лігі чэмпіёнаў засталося ўсяго два крокі.

Напэўна, ніколі яшчэ як сёлета беларусы на мелі такіх шансаў трапіць у групавы турнір Лігі чэмпіёнаў. Пра гэта неяк усе стараюцца маўчаны, каб не сурочыць, але ўсе спадзяюцца і вераць у пуд. БАТЭ другі год занар раздзе нас сваій пічырай тульней у эўракубках.

Каманда з Барысава атрымала на розных франтах 13 перамог запар. Дэсесць былі дасягнутыя ў рамках чэмпіянату краіны, а яшчэ тры — у Лізе чэмпіёнаў. У тое, што БАТЭ пройдзе ісліянскі «Валор» сумневаў амаль не

было. А ў перамогу нашых хлопцаў у Брюсселе над славутым «Андерлехтам» верылася слаба. Але: 2:1. А дома ўжо і сцены дамагалі.

Лік адкрыў Генадзь Білінок, калі бэлгійцы адыграўшіся, Віталік Радзівонаў зноў вывеў каманду — 2:1. Удзельнік Эўра-2008 член Ін Поляк лік адкрыў. Дэсесьць апошніх хвілін былі вельмі інервовымі, аднак наша каманда выстаяла. «Андерлехт» яшчэ ніколі не завяршыў эўракубку так рана.

БАТЭ выходзіць у трэці кваліфікацыйны раўнд Лігі чэмпіёнаў, дзе яго супернікам будзе абеліскота ад'кватны на моцы буйтарскі «Леўскі». Да групавога турніру Лігі чэмпіёнаў засталося ўсяго два крокі.

Подзывы БАТЭ на засталася незадўгажанымі. Міжнароднае федэральнай прызнала наш клуб наилепшым у сувязі з ліпенем! Яшчэ ніколі беларуская каманда не дабівала такога гаранавара званины. Ды і зірніце, якія клюбы мелі такі тытул сёлета — «Рома» (Італія), «Баварыя» (Германія), «Рыўэр Пізіт» (Аргентына), «Ліён» (Францыя). Ужо трапіць у такую кампанію болын чым ганарова.

31

Слоўнік мовы «Нашай Ніўі». Новы том

У выдавецстве «Тэхналёгія» выйшаў новы, другі па ліку, том «Слоўніка мовы «Нашай Ніўі».

У ім зміясціліся ўжываныя ў першай беларускай газэце ў 1906—1915 г. лексічныя адзінкі — ад слова «Дэкліраваць» да слова «Народ».

Слоўнік мовы «Нашай Ніўі». — Менск: Тэхналёгія, 2008.

Н.ВАЛЕНТЬЯНОВ

КАМЭНТАР РЭДАКЦІІ

Па сълядах аднаго міфу

За тыдзень збору ініцыятыўная група па вылучэнні Яраслава Берніковіча ў днепроты сабрала каля 4000 подпісаў у ягоную падтрымку.

Берніковіч, лідэр нацыянальнага кола ў Глыбокім, вылучаны ў парызант ў Глыбоцкай акрузе №22. У яе ўхадзіць Глыбоцкі і Вупцацкі раёны — самая глыбінка. Ад лукашэнкаўца па гэтаі акрузе балятецца старшыня Віцебскага аблвыканкаму Уладзімер Андрэйчанка. Перадэйнейнага векту даўгажыкіх врэтыкаў (правце на сваёй пасадзе ад 1994 году), ен заплінаваў атрымальцу сынкуру ў стаці.

Які толк ад збору подпісаў, калі свабодных выбараў ўсё адно няма, скажаце вы? Апазыцыйных кандыдатаў звяльняюць — як Меха ў «Белтрансгасу» ў Кобрыне — каб пасыля сказаць, глядзіце: яны ж усе бесправныя, за конц чаго яны жывуць?

Апазыцыйных кандыдатаў выклікаюць — усіх да аднаго — у Камітэт фінансавых расчытаваньняў.

Ад пазаўчора Камітэт стаў патрабаваць дэклараціі пра даходы і маемасць і ад родных прэтэндентаў — бацкоў, братоў, сястраў да жонак. Назіральшчыкі ад тых кандыдатаў не ўключаюту ў выбарчыя камісіі, каб ніхто ня мог прасачыць, хто там і што лічыць. СМІ прымываюць мазгі.

Пры гэтым паводле нейкага разылку — хіба каб стварыць баччасыць выбару — тым самым камітэдам, бесправным, аточаным, дазволіў свабодна звіраць подпісы. Гэта ўсё фарс, вядома, а не дэмакратыя. Ніхто не звіраецца дзялянца ўладай.

Але досьць было пары дзен адносна свабоднага збору подпісаў, каб рассыпніці міф аб эліце, няздольнай ахвяравацца, апазыцыі, нездатнай арганізаціі, аб інтэлігенцыі, далёкай ад народу, і народзе, якому на траба дэмакраты. Міф, у якога кароткі ногі, але ў які самі ях ахвярі гатовыя былі павернцы. Чатыры тычынкі подпісаў за тыдзень у Глыбокім і Докшыцах — гэта праява, сыгнал, факт. Дай больш свабоды, і пачинуцца змены ў розумах.

Берніковіч не ўнікальны: столікі ж за тыдзень назбяралі падпрымальнікі Гарбачоў у Барысаве, фольчар-чарнобыльец Ваўчанін у Жодзіне.

Беларуская агітцыя, дэмакратичная агітцыя вядуцца толькі там, дзе ёсьць свае Берніковічы. Народ вакол іх гуртуеца. Толькі там захоўваюцца беларускамоўныя кіслы, утвараюцца садкі, перекладаюцца мультфільмы, выходзяць незалежныя газеты. Сустракаеца інтелігенцыя, людзі разъяўляюцца.

Сустракаюцца позіцыі, зъўлююцца месцы для сустрэчаў. І другое ж дарогі да пераменаў има, акрамя як такая вось доўгая ўпартая дзейнасць.

Не дае спакою

Камунальныя службы Савецкага раёну Менску запатрабавалі ад Партыі БНФ звініць з фасаду будынку, дзе размешчана пастырскі офіс, бел-чырвона-белы сцяг.

У адваротным выпадку з Партыі БНФ можа быць разарвана дамова аб арэнде памішкавання. Кіраўніцтва БНФ лічыць, што патрабаваныя камунальнікамі парушаюць артыкул 21 «Закону аб палітычных партыйях», у адпаведнасці з якім партыя мае права пропагандаваць свае ідэі.

«Цікавішня сітуацыя — спраба адцягнуць увагу партыі ад парлімэнцкай кампаніі, калі ў нас хапае іншых справаў», — кажа старшыня Партыі БНФ Лявон Баршчэўскі.

Улады і раней усяляк дамагаліся зьніцця сцыяга. Дзейнічалі часам і подступам — сильвалі дзрэжакі. Тым не менш, Народны Фронт сцыяг захоўваў.

3П

8 і 92

Аптыяніні, праведзеныя Службай Гэлапа, паказваюць, што ў быльш савецкіх рэспубліках расце цікавасць да вывучэння расейскай мовы. У той жа час толькі рэспандэнты ў Беларусі, Украіне і Казахстане дадказаў на пытанье ў пераважнай большасці выбрали расейскую мову (Беларусь — 92% расейскую і 8% беларускую; Украіна — 83% расейскую і 17% украінскую; Казахстан — 68% расейскую і 32% казахскую). У астатніх краінах нацыянальныя мовы выразна дамінуюць.

Таня з вачыма
Лялькі

Тэлеканал Fashion TV выпушчыў у эфір прамашыны відзаролік 16-гадовай беларускай ма-

дэлькі Тані Дзягілевай. Да гонару рэдактара тэлеканалу варты адзначыць, што яны нарэшце наўчыліся адрозніваць нашу краіну ад Расеі, і называюць Таню менавіта «мадэлькай з Беларусі». Больш за тое: у тყырах імя Тані пададзена ў беларускай транскрыпцыі — Тану Dziahileva, акурат як у пашпарце.

«Цікава не зауважыць Таню — такі ў яе вялікія очы, нібы ў лілкі, ды доўгія-доўгія залатыя валасы», — хваліць дыктарка маладую беларуску. Але ж і худзенькая Таня, нібы тая чарапічніца! Здаецца, вечер падзыме — і захістаетца... Нічога, прыедзе на канікулы да бацкоў — адкорміць.

Тысяча
нумароў «НН»

Вы трываме ў руках тысячны нумар «Нашай Нівы». Сучасная нумарансць выдання відзесці ад траўня 1991 г., калі «Нашу Ніву» адрадзілі ў Вільні. Паводле гэтага адніку нумар 579-ы. Калі ж пачаць усе нумары, што з'явіліся ад заснавання «Нашай Нівы» — ад 1906 году, — та выхадзіць, што агулам іх роўна тысяча.

1906 год — 7 нумароў. 1907 год — 36 нумароў. 1908 год — 26 нумароў. 1909 год — 52 нумары. 1910 год — 52 нумары. 1911 год — 52 нумары. 1912 год — 52 нумары. 1913 год — 52 нумары. 1914 год — 52 нумары. 1915 год — 31 нумар. 1920 год — 9 нумароў.

«Нашу Ніву» за 1906, 1907, 1908, 1909, 1910 і 1911 гады можна знайсці ў факсымільных выданнях. Падпіска за 1912 і 1913 гады (праўда, няпэўнай — да 44 нумару за 1912 год і да 46 нумару за 1913 год) ёсць у аддзеле рэдкіх кніг Нацыянальнай бібліятэкі. Падпіска за 1914 год — у Архіве-музеі беларускай літаратуры і мастацтва. «Наша Ніва» ж 1915 і 1920 гаду захоўваецца за межамі краіны.

Падрыхтавала НХ

БАТЭ —
найлепшы
футбольны клуб
свету ў ліпені

Найлепшым футбольным клобукам свету ў ліпені названы барысаўскі БАТЭ. З 173-га месяца каманды ўзяліліся адразу на 93-е! Пра гэты сведчыць сусветныя рэйтінги футбольных клубаў, які быў абноўлены Міжнароднай фэдэрацыяй футбольнай гісторыі і статыстыкі.

Нагадаем, такому посыху барысаўцу паспрыялі іх троі перамогі ў кваліфікацыйных гульнях Лігі чэмпіёнаў, асабліва апошняя — над знакамітым бэлгійскім «Андерлехтам» на полі суперніка. Пакрыўлікі барысаўскай каманды бэлгійскі клуб па выніках ліпеня застаўся на 35-м месцы.

Першая дзясятка найлепшых футбольных клубаў свету ў ліпені 2008 году выглядзе даставалася наступным чынам: 1 (1) Манчэстэр Юнайтэд (Англія), 2 (4) Глазга Рэйнджэрс (Шатландыя), 3 (2) Чэлсі (Англія), 4 (3) Баварыя (Нямеччына), 5 (5) Барсэлёна (Гішпанія), 6 (6) Рома (Італія), 7 (7) Ліверпуль (Англія), 8 (8) Арсэнал (Англія), 9 (9) Бока Хуніёрс (Аргентына), 10 (10) Інтэр (Італія).

СП, паводле Эўрарады

Шаноўныя людзі!

«Наша Ніва» шукае распаўсюдніка для продажу газэты на вуліцах і ў электрычках. Справа выгадная і надта патрэбная. Продаж ажыццяўляецца на аснове дамоваў.

Звязкатаца праз т.:
(017) 284-73-29, (029) 260-78-32,
(029) 618-54-84

СЪЦІСЛА

«Мужчына калія пакета» сам звязвіўся ў міліцию

Вызначаны асноўны пакупець съвєдка па справе пра выху 4 ліпеня. Міліцыя звязрнулася з просьбай патэлефаніраваць да ўсіх, хто быў на пляцоўках дажджаніўшых раней здымках змесца выху.

Адгукнуўся ўсе, якіх аднаго.

І вось у памяці здымка чалавек,

сфатрафаваны калія пакета, сам звязвіўся ў міліцию.

Яго праверылі

і дэткторы хлусні і адпусцілі.

Акажуць: санкцыі, санкцыі...

Амэрыканская бізнес-суправаджалі А.Лукашэнку ў пасэды на жыво. Іх прымэзд звязаны з праектам паведчэнныя паставак беларускіх калійных угнітніц у ЗША: 800 тыс. тон. Раней іх або'ем складаў ад 500 да 700 тыс. т. Група бізнесменаў суправаджала кіраўніка дзяржавы ў пасэды ў Дзяржынскім (Койданаўскім) раён.

Хворы не ўцячэ

Функцыі па аказанні пераснай медычнай дапамогі будуть падзелены між хуткай і неадкладнай службамі. Такая сістэма пачне працаваць да канца году. Хуткая будзе звязліца па выхісці ў экспатранных выпадках пыgam 15 хвілін — прычынай можа стаць ДТЗ, траўмы, атручанні, роды, непротомнісць, сутарпіці крываці. Служба неадкладнай дапамогі будзе выяжджаць на выхісці пыgam гадзіны.

Закон «Аб СМІ» падпісаны

А.Лукашэнка падпісаў закон «Аб СМІ». Пасыль яго афіцыйнага апублікацыі начінца адлік паўгадавога тэрміну, па сканчэнні якога закон набудзе моц. Заклікі грамадзкасці і міжнародных арганізацый устрышчыліся ад прыняція гэтага дакумента ў пяцідзённыя выгледзе. Былі прайнараваны. З крытыкай закону выступілі прадстаціўнікі паводзе СМІ АБССІ Мікілан Хараші, дакладчык па Беларусі Парлімэнцкай асамблеі Рады Эўропы Андра Рыгоні, Міжнародная федэрэцыя журналістаў, Міжнародная кампанія з саводу слова «Article19», «Эўраперыўз» межаў, Нарвэскі саюз журналістаў, Нарвэскі ПЭН-цэнтар, Данскі Саюз журналістаў і іншыя арганізацыі.

Адкрыеца новая беларускамоўная гімназія

І верасня ў Менску адкрыеца новая беларускамоўная гімназія. Такі статус набудзе беларускамоўная школа №2, што ў Серафінцы. Вішнем увічніц, пэдагогаў і дырэктарку Ромуальду Машук.

Беларусь прадавала зброя ў Судан, Арменію і Эрытрею

У Рэгістры ААН па звязчайніх узбраеннях звязаліся звязкі аб здымках Беларусі на збройным рынку ў 2007 г. Згодна з ім, летасць Беларусь зброя не купіла. Прадавала зброя ў Судан, Арменію і Эрытрею. Уся зброя — вытворчыцесці Расеі (СССР).

МВ; СП

Вылезла ўсё

Сацыял-дэмакраты зъянілі палітвэльні Аляксандра Казуліна з пасады старшыні партыі і адсунулі Вольгу Казуліну і Ігара Рынкевіча ад кіраўніцтва. На чале партыі ўмацавалася група старых партыйцаў.

Перадвыбарная зъезды апазыцыйных партый тоець больш інтрыгі, чым справа-задачна-выбарчыя. Не памылімся, калі скажам, што 9 жніўня жарсыкі будуть кінець на зъездзе партыі БНФ. А тым часам з жніўня Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя зъяніла лідера. Замест палітвэльні Аляксандра Казуліна на гэту пасаду абраны ягоны намеснік Анатоль Ляўковіч.

Ад самага пачатку зъезд разглядаўся як тэхнічны, на якім трэба было вылучыць усяго некалькі кандыдатаў ад сацыял-дэмакратычнай партыі выбараў.

Аднай досьць нечакана большасць дэлегатаў запатрабавала ўключыць у парадак для пытаньня аб пераабраныні кіраўніцтва. На пасаду старшыні БСДП былі вылучаныя чатыры чалавекі: старшыня ТБМ Алег Трушай, былы сынок Вярхоўнага Савету Мечыслаў Грыб, а таксама Анатоль Ляўковіч і Аляксандар Казулін. Першыя двоі ўзілі самаадвод, таму засталіся толькі дэльца кандыдатуры. Вынік: 53 дэлегаты прагаласавалі за Ляўковіча, 22 — супраць. Аляксандра Казуліна абвясцілі ганаровым старшынём партыі.

Было разгледжанае пытаньне і з намеснікамі старшыні. Тут адбыліся мінімальныя зъмены — замест былога адваката Казуліна Ігара Рынкевіча намеснікі фатэль занялі берасцезец Ігар Мастоўскі. Іншыя засталіся без зъменаў — Анатоль Сідарэвіч, Іван Анташкевіч і Валеры Фралоў.

Партыйныя крысы у БСДП насыпіваюць досьць даўно. Паводле прызнання Анатоля Сідарэвіча, Казулін «так і ня зжыўся з партыі».

«Ён ніколі не асацыяваў сябе з партыяй. Казулін казаў на партыі «вы», пібіта абломжоўваючыся ад іх. Нават падчас лютаўскага кароткачасовага выхаду з калені на пахаваныне жонкі, калі Казулін праводзіў пленум партыі,

то ён заявіў: «Я вам дапамагаць з турмы ня буду». Ён не пацікаўся

інтрыгі, чым справа-задачна-выбарчыя. Не памылімся, калі скажам, што 9 жніўня жарсыкі будуть кінець на зъездзе партыі БНФ. А тым часам з жніўня Беларуская сацыял-дэмакратычная партыя зъяніла лідера. Замест палітвэльні Аляксандра Казуліна на гэту пасаду абраны ягоны намеснік Анатоль Ляўковіч.

Ад самага пачатку зъезд разглядаўся як тэхнічны, на якім трэба было вылучыць усяго некалькі кандыдатаў ад сацыял-дэмакратычнай партыі выбараў.

Аднай досьць нечакана большасць дэлегатаў запатрабавала ўключыць у парадак для пытаньня аб пераабраныні кіраўніцтва. Замест палітвэльні Аляксандра Казуліна на гэту пасаду абраны ягоны намеснік Анатоль Ляўковіч.

Тут маеша на ўзбяд стварэнне фракцыі «За ўнутрыпартыйную дэмакратыю», ініцыятарам якой

выступілі Вольга Казуліна, Ігар Рынкевіч, прадпрымальнік Віктар Крываль, частка рэгіянальных актыўістак.

Стварэнне фракцыі падтрымаў і Казулін. Экс-кандыдат на пасаду прэзыдента некалькі разоў з турмы перадаў звяроты з патрабаваннем зъмены кіраўніцтва партыі. Але, як выяснілася, пазыцыя былога рэзтара БДУ ў БСДП аказаўся на самыя трывалыя. Але, як выяснілася, пазыцыя былога рэзтара БДУ ў БСДП аказаўся на самыя трывалыя. Але, як выяснілася, пазыцыя былога рэзтара БДУ ў БСДП аказаўся на самыя трывалыя.

«У партыі адбываўся пераварот, — кажа ўжо былы намеснік БСДП Ігар Рынкевіч. — Абсалютна падступным і вераломным чынам было паставленае пытаньне аб зъмене кіраўніцтва. Зробленыя вілікія памылкі, затое зблылася за-

паветныя мары сп.Ляўковіч. Зрэшты,

ён не адзін, хоць сплюнаваў

гэты пераворот. Галоўным яго рэжысёрам быў — Анатоль Сіда-

рэвіч, Мечыслаў Грыб і Іван Ан-

ташкевіч, я хачу, каб гэтая

прозывішчы прагучалі. Сёняні ўва-

хісіце захода ўспышылі пытаньнем,

а хто такі Ляўковіч? Яго спрабу-

юць парапацьца з Казулінам. Пра-

бачце за парапацьца, але гэта як

месяц і сонца. Так часам здараец-

ца, што невілікі спадарожнік можа

засланіць сабой вілікую плянізу.

Але гэта кароткачасовая зъява.

Дзэянын сп.Ляўковіч ў дачы-

«Казулін у турме, а таму ня можа эфектыўна рэагаваць на палітычнае жыццё», — заявіў Анатоль Ляўковіч.

ненны да Казуліна падобны да дзесятнікі уладаў. Не выключачо, што такім чынам ён можа заслу-
жыць дэпутаці мандат у палаце
прадстаўнікоў. Выходзіць з партыі
не зъбираюся бо яшо у яе да пра-
фэсара Ткачова, і пікі дацэнты

не прымусяць мяне зь яе выйсці».

Анатоль Ляўковіч прызнаеца, што Казулін уесь час зъяўляўся, фактычна, фіктыўным кіраўніком партыі, які ніколі не заглябляўся ў справы БСДП. «Зъмены кіраўніцтва даўно стала ў павесты дня. Зъезд пры вілікай падтрымцы дэлегатаў прыняў рагашэнне аб но-
вым кіраўніцтве. Я лічу, што гэта

рэштніе адкватнае съятуні. Вольга Казулін у турме, а таму ня можа

эфектыўна рэагаваць на палітычнае жыццё. Зрэшты, Аляксандар Уладзіslavavich ніколі не з'яўляўся

партытальнымі справамі. Спачатку

у яго была прэзыдэнцкая кампанія, пасын ён трапіў у турму. Фактычна,

я зъяўляўся старшынём партыі ад 2005 году», — кажа А.Ляўковіч.

«Ляўковіч падставіў на толькі

себе, але ўсю партыю. Цяпер

БСДП будзе лічыцца на міжнарод-
най арэне із-за тога, што захоча

менці справа з такім людзьмі. Зъезд ад самага пачатку быў спла-

наваны па сценарыі Ляўковіч.

Нічога дзіўнага тут ня має». —
дзяяльнік А.Ляўковіч і ягонай

каманды. «Іх дзеяньні амаралінны і здрадніцкія», —
гаворыцца ў заяве.

Не застаўся ўбак і Аляксандар Мілінкевіч. У ягонай заяве

адзначаецца: «Мне цяжка зразумець лёгкі дэлегатаў

зъезду, што прагаласавалі за

перавароты старшыні партыі ў

съятуні, калі дэмакратычнай

грамадзкасці Беларусі і

зъянілі ўсё можна зъяніцца».

Скандалы ў сацыял-дэмакра-

тычным руху за апошніе дзеся-

ти дзесяцігоддзя стаі нормай для палі-
тычнага жыцця краіны. Ни кожны заангажаваны ў апазыцыйнае
жыццё дэпутаці можа з даклад-
насцю сказаць, колікі ж на се-
ніяшні дзень у Беларусі партыя ў
сацыял-дэмакратычнага кірунку.
Ды што паспалітыя людзі, нават

Міністэрства юстыцыі лягася

на зъмене кіраўніцтва

БСДП. Казулін

зъянілі ў турме, а таму ня можа

эфектыўна рэагаваць на палітычнае

жыццё», — заявіў Анатоль Ляўковіч.

Прыход Аляксандра Казуліна ў

БСДП адбываўся напярэдні пра-
зыдэнцкіх выбараў, падтрымкай
нейкай палітычнай сілы. Вось і
выпілі варыант з БСДП. Для сан-
дэклакаў такі варыант таксама аказаў-
ся прымалыным — з дапамогай
былога рэзтара БДУ яны хацелі

вырашыць фінансавыя праблемы.

Напачатку такі кансансын

задаўляўся ўсіх.

З арыштам Аляксандра Казуліна

сцытуцца стала менш адназнач-

ная. Спінілася фінансаванне

парты, праз гэта на іх пізіцыі

быў стражданы нават цэнтральны

офіс БСДП. Сацыял-дэмакраты

старога прызываў, што пасып

жыццё Сідарэвіча і Рынкеві-

ча, так і не прызнайі Казуліна

за сваіт, таму сядроў іх і наслепа

патрабаў зъмене лідера. Зъезд жа

паказаў, хай і з авінавачванымі

у несправядлівасці склікання

дэлегатаў, што ўзровень даверу да

Казуліна ўнутры партыі мінімаль-

ны.

З'явітае ўлагу, што «новае»

кіраўніцтва з БСДП складаецца

амаль спрэс з пэнсіянізму. Цяжка

сказаць, пі змогуць яны прынесці

нешта новасць палітычнага жыцця.

Зрэшты, казулінцы ў любым вы-

ыходку зъбираюцца змагацца за

старыністю ў БСДП.

Зыміцер Панкавец

Не зразумелі

Навіна аб зъяніцы Аляксандра

Казуліна з пасады старшыні

БСДП выклікала іншага

рэакцыю ў многіх палітыкі

дзеячоў.

Найперш а непрызнанні

старыністу ў БСДП Анатолія

Ляўковіча заявіў «Малады

фронт». Потым быў

расpusціджаны адкрыты ліст

быльных палітвэльні

М.Аутуховіча, З.Дашкевіча,

Ц.Дранчука, З.Касліяровіча, Ю./

Ляванава, М.Марыніча,

М.Маркевіча, П.Севярынца,

С.Сkrabka, М.Статкевіча і

А.Фінкевіча, у якім быў

выказаны рашучы прэтат

дзеяльным А.Ляўковіча і ягонай

каманды. «Іх дзеяньні амаралінны і здрадніцкія», —

зъянілі ўсе зъяніцца, бо

дзеяльна знаходзіцца

старыні скінуты!.. Там, где

зъянілі ўсе зъяніцца, бо

Расейцам прапанавалі МАЗ, «Нафттан» і «Палімір»

1 жніўня першы віцэ-прем'ер Уладзімер Сямашка быў шчодры на прызнаныні.

У часе прэс-канфэрэнцыі, злажданай у рамках прэс-туру расейскіх журналістаў, найбольш частымі былі пытаныні наконт прыватизацыі дзяржаамесці.

Журналісты даведаліся пра адзін з варыянтаў караптэрні Менскага аўтазаводу з расейскім ГАЗам, пра продаж «Нафтана» і «Паліміру» (найхутчэй «Лукойлу», рэпрэзентаванаму ў Беларусі ўрадам Латыпавым).

Кажучы пра перспектывы МАЗу, Уладзімер Сямашка падкрэсліў, што для ўпэўненага развязкіца прадпрыемству неабходна выпускаць 80-100 тыс. аўто штогод, а такія задачы для заводу

выканальныя толькі ва ўмовах супраць з расейцамі. Чыноўнік распавёў, што адпаведны перамовы відущыя з канцэрнам расейскага алігара Дзэрпакскі. Гаворыць пра выкуп МАЗу не вядзеца, падрэсплю віцэ-прем'ер. Мяркуеца, што прадпрыемствама ўтвораць СП пры пасярэдніцтве аднаго з заходных інвестыцыйных банкаў, які атрымае склоноў да актываў. Сямашка запэўніў, што МАЗ здольны і без старонінай напамогі падвойскі выпуск прадукцыі ў рамках праграмы развязкіца прадпрыемству, разлічанай на 2013 году, аднак інвестыціі маглі б паскорыць гэты працэс.

Як і зяяўлялася яшчэ ў траўні, «Нафтана» і «Палімір» найхутчэй прададуць адным гаспадарчым пакетам. Асноўны варыянт угоды — продаж 50% актываў. У Сямашка нагадаў галоўныя крытэрыі прыватиза-

цы: наяўнасць сродкаў на толькі для наўцыя актываў прадпрыемства, але й інвестыцыяў у ягонае развязкіца, а таксама неабходны аб'ём ссыравіны для загрузкі прадпрыемстваў ды рынкі збуту прадукцыі. Патэнцыйным інвестарам нагадалі, што ў выпадку невыканання згаданых патрабаванняў урад выкарывае пэўныя меры і мэханізмы, каб выпраўіць сітуацыю.

Нагадаем, што згодна з плянамі ўраду цягам трох бліжэйшых гадоў мяркуеца акцыянаваць 519 прадпрыемстваў. Як піша эканамічны тыднёвік «Белорусы и рынок», акцыянаванне дзяржаўнага прадпрыемства не азначае яго аўтаматычнай прыватизацыі. У прыклад прайвядзіца бабруйская «Белшина» і гомельскі «Гомельмаш», чые 100% актываў знаходзяцца ў валоданні дзяржавы ўжо некалькі гадоў.

Сямён Печанко

З пагрозаў і абязаньняў

Пачаўся чарговы этап перамоваў з Расей па газавым пытаныні.

У мінулу пятніцу першы віцэ-прем'ер Беларусі Уладзімер Сямашка заявіў, што ў звязку са зменай абставінай — рэзкага падарожання нафты, — Беларусь і Расея павінны або разарваць ранейшую дамову аб пастаўках расейскага газу, або зрабіць нейкі даплуненіні да дамовы, каб прыйсці да нормальнага цыклізаванага рашэння. Такі варыянт прадугледжваецца артыкулы грамадзянскіх кодексаў Беларусі і Расеі. Па словах чыноўніка, 31 сінтября 2007 году бакі пагадзіліся з формулай ізаўтварэння, прывязанай да нафтавага эквівалента. Пры гэтым, у сваіх разліках беларускі бок апабіраўся на расейскі прагноз, які абяцаў звыжынне цэнзы нафты — да \$61 за барэль. Адпаведна з зацверджанай формулай у першым квартале года цэна на газ склала \$119 даляраў. У выніку ж скакача цэнза на нафту да \$120 за барэль у другім квартале Беларусь перайшла на \$127,9 за тысячу кубабарэль газу — упершыню афіцыйна

признаў сёньняшнюю цэнзу на газ Сямашка.

Першы віцэ-прем'ер прыгодаў пра разшэнне Расеі прыйсці да прынцыпу роўнапрыяўтковасці, то бок увядзенія новых цэнзаў і на ўнутраным рынку. Раней гэта меркавалася зрабіць ужо ў 2011 годзе, але ў чэрвені «Газпром» заявіў пра адзірмінёуку да 2018 году. На думку чыноўніка, Беларусь мае права

на такі крок.

У сярэдзіне чэрвені, у «Газпроме» мяркуюць, што цэна газу для Беларусі і так разлічваецца паводле «самай камфорнай формулы» ў пастаўках манаполій газу ў краіны СНД ды Эўропы». Па разных падліках расейскіх экспертаў, да канца 2009 году цэна газу для Беларусі мae вырасць да \$200-240.

Сямён Печанко

«Небяспечныя сувязі» беларускай эканомікі

Аб беларускім фондавым рынку ў праекцыі на сусветны піша Раман Мамчыц.

Сусветны эканамічны крыліс, якія не закрануць Беларусь. Треба з'яўлявіць, што вынікі беларускай эканомікі з першася паўтодзілле на агульным фоне выглядаюць дастатково аптымістична.

Напрыклад, фондавы рынок, у парыўнанні з рынкамі суседніх Украіны, выглядае менш рызыктоўным. Цікава, ад якіх вонкавых фактараў залежыць гэтае лосцэктра нацыянальнай эканомікі — дынамікі фондавага рынку.

Калі праанализаваць карэліяцыю дынамікі беларускага рынку капітоўных папер з аналічнымі рынкамі іншых краін, высьвітліваюць некаторыя нечаканы факты.

Карэліяцыйныя афіцынныя даніны, якія асаўбітага. Каб праанализаваць вонкавыя сувязі і залежнасці беларускага фондавага рынку, мною былі ўзятыя і апрацаваныя дадзеныя за першыя паўгодзідызе 2008 году па індэксах наўбінейшых сусветных бірж, а таксама па фондавых індэксах суседзяў па СНД — Расеі і Украіны. У якасці беларускага фондавага індэксу выкарываюцца індэкс дзяржаўных капітоўных папер БВФБ (афіцынны расейскамоўны назыв — індэкс ГЦБ/КО). Гэты індэкс з'яўляецца афіцынным і, фактычна, адзіным індэксатарам афіцыннага фондавага рынку, наўгедзячы на

тое, што ён разглядае толькі нізкарызыкоўныя дзяржаўныя інструменты. У табліцы прадстаўлены рэйтынг фондавых індэксў іншых краін сусвету паводле ступені карэліяцыі з індэксам ГЦБ/КО.

Як мы бачым, беларускі фондавы рынок найблізкі карэлію з фондавым рынком Інданезіі. Далей ідуць Украіна, Кітай і Малдова. «Ворагаў» у Беларусі большы, чым «сабрў»: адмоўная карэліяція назіраецца ў Беларусі з Сынгапуром, далей (на зміншэнні) знаходзіцца Мэксіка, Паўднёвая Карэя, Канада, Тайвань, Нарвегія, Аўстралія, Нідэрланды, Расея і Бразілія. Найкарэліўнейшая тое, што па першымі месцы на адмоўнай карэліяці знаходзіцца Сынгапур (гэта на дзіўна, бо ў «азіяцкіх тыграў» зусім іншай маёль эканомікі, на тое яны і тыгры), а тое, што ў «кырвоўніцьце» трапіла «братаўская» Расея. Тады як Украіна і Малдова выяўляюць сэрэднёную карэліяцію з беларускім фондавым рынкам, хутчай за ўсё, звязаную з тым, што яны таксама перціць эканамічны ўпіск з боку Расеі. Што да Інданезіі, дык можна канстатаваць толькі падабенства дзяржаўных мэханізмаў рэгулявання эканомікі зь Беларусью.

Характэрна, што гадоўнае апрынчыла сусветнага гляблізому і «ворага сініковай Беларусі» — ЗША і Бельгіі, дзе знаходзіцца штаб-кватэра НАТО, — наогул не выяўляюць карэліяціі з беларускім фондавым рынкам — ані становчайчай, ані адмоўнай.

СЪЦІСЛА

На базе МТЗ прымысловая карпаратыўная

Праграма інавацыйнага развязкіца МТЗ прадпрыемстваў дырыгіруе падгледжвае выхад прадпрыемства на вытворчасць 105-110 тыс. трактароў у год. Будучыя створаныя заводы-спадарожнікі ў Бабруйску (10 тыс. трактароў у год), Мазыры (5-6 тыс.) і Смаргоні (6-7 тыс.). На рэалізацыю праграмы да 2013 года, аднак інвестыціі маглі быць паскорыць гэты працэс.

Сямён Печанко

пасажырскіх вагонаў з буйной украінскай кампаніяй — Крукаўскім вагонобудаўнічым заводам (КВБЗ). У плянах КВБЗ — удзел у прыватизацыі Гомельскага заводу. Цікавасць інвестараў выклікаюць Менскі, Асіповіцкі і Магілёўскі рамонтныя заводы.

Індэя выпускае ноўтбуکі коштам \$100

Мэтавая група — карыстальнікі — студэнты ВНУ. Распрацоўкай займаючы Індыйскі інстытут тэхнолагіяў у Бангалоры і навуковы інстытут у Чэнаі. Вызвітанныя ноўтбуки (*«ноўтбукі», «субноўтбукі»*) — сэгмент камп'ютарнай індустріі, што наўбілшым імкліва развязваеца. Іх продажы вырастуць ад 9 да 40 млн адзінак да 2012 года.

Рост МСБ

3 жніўня ўстаноўлены новы памер мінімальнага спажывецкага бюджету (МСБ). МСБ сям'і з чатырох чалавек павялічыўся на 6,7%, да 1 кастрычніка 2008 года складзе 345 760 руб.

Сямён Печанко; паводле БЕЛТА, Дело, kommersant.ua

Індекс	Краіна	Коефіцыент карэліяцыі
Composite Index (Jakarta)	Інданезія	0,700356252
IFTC	Украіна	0,605306324
SSE Composite Index (000001.SS)	Кітай	0,585923314
CNV	Малдова	0,530489835
Composite Index (Kuala Lumpur)	Малайзія	0,348224024
BSE SENSEX	Індыя	0,234607917
NZX 50 INDEX GROSS (NZSE)	Новая Зеландыя	0,104527468
MIBTEL (Milan)	Італія	0,094706636
TEL-AV TASE-100 IND (Tel Aviv)	Ізраіль	0,076497687
SMI (VTX)	Швайцарыя	0,028506895
DAX (EXTRA)	Нямеччына	-0,065939736
ALL ORDINARIES IDX (ASX)	Аўстралия	-0,115213815
EURONEXT BEL-20 (Brussels)	Бельгія	-0,168753537
CAC 40 (Paris)	Францыя	-0,190205992
OMXN ALL SHARE INDEX (Stockholm)	Швецыя	-0,201131393
EGYPT CMA GENL INDEX (Cairo)	Егіпет	-0,230829931
Merval Buenos Aires	Аргентына	-0,288756583
IGBM (Madrid)	Гішпани	-0,310047393
NIKKI 225	Японія	-0,327263303
FTSE 100 (FTSE)	Брытанія	-0,329959703
S&P 500 INDEX	ЗША	-0,36325423
HANG SENG INDEX	Гонконг	-0,37368025
Ibovespa Sao Paulo	Бразылія	-0,412026846
PTC	Расея	-0,440322343
AEX amsterdam	Нідерланды	-0,460153005
ATX (Vienna)	Аўстрый	-0,477975793
OSLO EXCH ALL SHARE	Нарвегія	-0,49110475
TSEC weighted index (Taiwan)	Тайвань	-0,494813389
S&P/TSN Composite index (Toronto)	Канада	-0,514099273
KOSPI Composite Index (KSE)	Півднёвая Корея	-0,610455613
IPC (Mexico)	Мэксіка	-0,657730786
STRAITS TIMES INDEX (SES)	Сынгапур	-0,663891484

Чым гэта пахне

Піша Павал Севярынец

Не, гаворка не пра тое, чым гэта тхнула ў Менску ў мінулы выходнія. Вечер з птушкаграфікі, адмыслоўцы ўжо вызначылі. Хаця й сымбалічна.

Бо гаворка пра застой.

Маючы ў кіпені паутузіна пасведчаныяў сабра ініцыятывных групп хрысьціянскіх драмакратій — у Менску, Віцебску, Гомелі, Магілёве — грукаеся ў дзіверы. Так, выбару німа, але мы ходзім. Размаўляем зь людамі па беларуску. Кажам, што перамены насыпелі і што трэба верыць. Кажам пра Беларусь і Бога.

Кажам, кажам, кажам, глядзіш у паўпустыя вочы наспৰаць, і рагітам адчуваеши: нейкі забыты з дзіяцтвіства пах. Чым гэта пахне... фарба з рамонту... салат аліё... цыгарэтны дым з перагарам... шматгадовы кватэрны быт...

«Мы ўжо нікому ня верым», «Усё роўна вы нічога не даб'яце».

«Знаєце што, а нам бяз розынцы». Не, гэта не бел-чырвона-белая краіна. І нават не чырвона-зялёнай. Сенінгіння Беларусь глыбока ў насычана філіетавая.

Адзін мой суразмоўнік, былы чыноўнік, на мес «Дык колкі ж можна цырпець?» пасміхнуўся:

«Гэта вы цырпіце. А людзі жывуць, пакуль можна».

Так, беларусы сipyашаюцца жыць. Есці, піц, купляць, гуляць, будаваць, грапляць, крэсліць «ваша лато», глядзець кітайскую Алімпіяду. Гняхі ніяма праўды, свабоды ды справядлівасці, няхай трапіцца мужкоў ужо алькаголікі, няхай на 1000 плюбубаў нас 721 развод, няхай Беларусь ужо першыя ў суседстве на самагубствах — жыць, 18-гадовы Кастусь, каталік з

Глыбочынны, што прыехаў у Менск паспушця на гістрак (і, між іншага, адзін з чатырох у цэлай краіне атрымаў на тэсце 100 балоў),

пытаецца: «Вось у 1970—1980-я таксама ж была стабільнасць. У нас распавядаюць, жылі нармальна. Як ж тады Савецкі Саюз рухнуў?»

Будучаму гісторыку цікава.

Так, быў хлеб. Былі відовішчы. Была і дагарада нафта, і Алімпіяды, і «Спортулато». Елі, пілі, купляці, гулялі, будавалі, граплялі... И

тэлевізійная хлусьня была, і страх, і КГБ, і міліцыя. Ды не чырвоная зорка была тады Беларусь — такая самая, як і ціпер, фіялетавая.

Але прац колкі гадоў эсэср рухнуў. Таму што застой пахне ні толькі кухні ды прыбліральні. Менавіта ў часы застое тыя, хто прынохаеца, адчуваюць подых гніенія — і наманаюць расколіны ў каменных скленіках ды ключы ў дзвіярох, каб вывраціць. Эпохамі застое Госпад пічодра ўгіновае

глебу для імківліга росту тых дзвіносных іскравых асобаў, якія, выслеўшы, зменяюць свет.

Сто гадоў таму цуд Адраджэння таксама гадаваўся сирод усталяванага рожкім задушлівага «спукакенія». «Наша Ніва», заснаваная ў 1906-м, усё наступнае цыніна дэссяцігодзінне кітаплавала вобразы будучае Беларусі. Купала, Багдановіч, Гарэцкі, Арсеньева, браты Луцкевічы, Станкевіч і Гадлеўскі —

гэта таксама быў дзеци застое.

Чым пахне сучасная беларуская абыякавасць?

Пылам, які падыменца над руінамі рожкі.

Таму мы будзем грукаці да хаты да беларусаў. Будзем выrukаваць пустоты й лініі расколінаў ў каменных сценах і жалезных дзвіярох. Да таго часу, пакуль не начнем водару съвежага паветра.

Грукаеся — і ачыніць вам, напісаная ў Эвангельлі.

Усебеларуская вадамерызацыя

Наступствы Дырэктывы №3 яшчэ дадуцца ў знакі беларусам. Згодна зь ёй усе жыхары краіны мусіць на пачатку 2009 году мець у хаце лічыльнікі халоднай і грачай вады. Піша Руслан Равіяка.

Напачатку ў Баранавічах праводзілася тлумачальная агітация на старонках мясцовых газетаў. Водаканал і ЖКГ прапаноўваюць за «невыпуклу» апліту пастаўніцтва ват на кватэрны вадамеры. Пасыя апісаныца ўсіякія выгоды накірталі «Хоніць шапціць за суседа».

Аднак такія меры, відаць, не мелі вялікага ўпływu на простих грамадзянінў. Тады водаканал распачаў апкы «ад дзіверай да дзіверай». Жыхароў шматнавярховікі супрацоўнікі водаканалу абыходзілі і расказвалі тое, пра што пісалі ў газетах. Да таго ж гарыканкамам было дазволена новая льгота. Крэдыт. Ціпераю на траба шапціць ўсе гропы адразу. Выплату за ўсталяваныя вадамеры магчыма расцігнуць на пяцьгоддзе. Існуе яшчэ і 20%-я зынжка за воду на некалькі гадоў, для тых, хто даўгуцыца да «акыкі» сёлата.

Гэтакі льготы мелі свой вынік — народ паціху начаў ўсталёўваць вадамеры. Сантехнікі жылыёў-камунікацыйных гаспадарак і водаканалу працуяць напоўніць. Штотыдзень

на май пад'ездзе зьяўляюцца абвесткі пра адключэнні вады з 8.30 да 16.30 — засаўкі не трыманыць і дзеля адной кватэрны адключаюць пад'езд, калі ня цалкам дом. Зрынты, пра засаўкі ў дырэктыве ж нічога не напісаны.

Зявіўся й першыя ахвяры вадамерызацыі. У некага вадамеры пачалі наўпраст на шлянгі, каі гойдаліся, бо трубы гільзы, а мінія німа калі — яшчэ шмат кватэрн трубы перавесці ў рожкім эканомі. Знамяна ўкоў колкі месяцаў дабіаецца праўды, карыстаючыся «адным акном», і, як яна каза, сімто дзвіярным. Падчас пастаўніцтва вадамера ў прыбліральні, зварычкі сапаваў новую кафлю. Кіруніцтва таго ЖКГ сваі віны не прызнала, маўляй, трэба было гаспадарам прадугледзець зварычныя работы і прыкрыць кафлю. У выканкаме парадіт звыяртана ў суд. Штам пакама пастаўлі танныя расейскія лічыльнікі, якія, са словаў саміх водаканалічынкаў, не працуюць болыс за год. Нехта, ведаючы недайбайнасць і хібы камуналічынкаў, зрабіў ўсё сам, але, як

высыветлілася пры плямбаванні, мусіць усё адно заплаціць напоўніць.

При санітарных нормах таксама пікт не ўспамінае — пасыя зварных работ на вадаправодзе мусіць праводзіцца хірэванні трубай. Але дзе ж ты возьмеш гэтую хлёркі і волынага часу. Саністанцыя пакуль робіць выгід, што ўсё добра.

Нягледзячы на гэткі акцыі і рокамную кампанію, якія зноходзяцца асобы, што ініцыятуру дырэктыву прызначылі. У іх ліку генсінэры, якія і радыяў віданіем на зыніці ўсе рабочыя партыі, але яны маюць на тое сродкі, нягледзячы на зыніці.

Як тлумачыў міні адзін чалавек, шмат хто

чакае, што вадамеры лічыльнікі ім пастаўяць

при канцы году задарма. Як

электрапачынкі. Проста яны будуць

лічыць на ўласнасць жыхара кватэрны, а

камуналічынкаў.

Зрынты, як таксама пакуль не «завеў» сабе лічыльнікі. Не лічыце мене цемрапалам.

Проста эканамічна, пры тыхіх цэнтрах на воду,

мне то не выгадаць.

Аднапакеўка (маласімейкай праўнаная ў народзе), збудаваная на пачатку 1980-х, што я

здымамо, мае дзве асобныя ўрэзкі — на кухні і ў ванным пакоі. Гаспадар кватэрны,

вадамерызація адмаўляецца, прапанаваў мне, пры вялікім жаданні, пастаўіць іх самому. Усталяваны чатырох вадамераў будзе каптаваць блізу 400 тысячаў. Кажуць, што дзякуючы зынікам я буду пашціць у месяц не дзесь 2000 рублёў за воду. Пакуль безь лічыльнікі я аплюю прыкладна 7500. Каб толькі акупіць лічыльнікі патрабона больш за гадоў. За тых гады дзе Бог дасыць мне жыць, хто яго ведзе...

На тым тыдні на дзвіярах майго пад'езду зявілася абвестка, што згодна з дырэктывой ўсе жыхары камініцы ПАВІЛНЫЯ ўсталяваць вадамеры ў прызначаны дзень. На прадпрыемствы Баранавічы прыходзяць лісты з водаканалу са ссыпамі тых, хто ўхіліўся ад грамадзянскага абавязку.

Водаканал просіць дыректар тагільшчыцы на сваіх несвядомых супрапітнікай і прымусіць выконваць заканадаўства. Кіраўніцтва водаканалу ў прыватных гутарках палахое адключчынкім вады для сабабоўчай вадамерызацыі. Зявіўся піёткі, што ў Гомелі ўжо пачалі адключаць воду тым, хто на мае лічыльнікі.

Цік падышыпецца. Падаецца, што пры канцы году камуналічынкі любымі сродкамі хочціць мец 99,9% вадамерызаваных жыхароў гораду. Каб адчыніцца перад уладамі ад дасягнутых посяхах. А пасля...

а пасля, як зүсёды, усе забудуцца на тых вадамераў. І возьмутца за газа-ци цепілічынкі.

Баранавічы

Алімпіяды ў «Птушынім гняздзе»

8 жніўня, у пятніцу, у Пэкіне пачнуцца 29-я Летнія Алімпійскія гульня. Напэўна, ад Масквы-1980 і Лос-Анджеўеса-1984, якія байкатавалі прадстаўнікі капіталістычнага і сацыялістычнага блёкаў адпаведна, ніводная іншая Алімпіяды не выклікала такой неадназначнай рэакцыі.

Тыбецкая проблема

Нельга ж парадаўніцу сътуацыю чатырохгадовай даўніны, калі частка канадзкіх спартуўцаў абіцала не прыехаць на Гульню ў знак пратэсту супраць зыншчэнні муніцыпалітэтам Афінаў бадзяжных жывёл, і сёлетнію кітайскую Алімпіяду, байкот якой абмяркоўваўся ў відучых краінах съвету, ад Амэрыкі па-чыночыца.

Асабліва востра такія галасы загучалі сёлета ў сакавіку, калі кітайская ўлада жорстка задушылі ў Лхасе выступы прыхильнікаў незалежнасці Тыбету. Дарэчы, тыбетцы, якія больш за паўстагоддзя пазбяўлены незалежнасці, прасочвалі ўвесі шлях перамяшчэння па съвце алімпійскага агню. Спраба загасіць агонь рабілася ў Лёндане, Пaryже, Сан-Францыска. Часта графік руху агню даводзілася трываць у сакрэце.

У інтэрнэце ж началася акцыя «Запалі съвечку за Тыбет». Яе ініцыятары заклікаюць выказаць салідарнасць з Тыбетам, запаліўшы съвечку 7 жніўня а 21.00 (на мясцовым часе). За дзень да пачатку Гульні.

«Мы просім усіх ахвотных даць ўспышку да нас, — пішуць ініцыятары на праекту www.candle4tibet.org. — У дзень адкрыцця Алімпіяды запаліце съвечку ў сваім доме, на працы ці ў іншым грамадzkім месцы. Пастаўце съвечку на падваконні, на стол... туды, дзе іншыя змоўцу пабачыць яе звязанне. Нашая акцыя — гэта не пратэст супраць Алімпіяды, гэта падтрымка свободы!»

8 жніўня арганізаторы акцыі накіруюць лісты кіраўнікам дзяржаваў съвету з падрабязнай інфармацыяй пра тое, колькі жыхароў іхнай краіны хочуць, каб Тыбет стаў вольным.

Зрэшты, проблема Тыбету не адзінай. Да байкоту Гульні ўсіх таксама падштурхнувалі пастаянны ўціск правоў чалавека ў азіяцкай краіне, наступ на слабоду слова, падтрымка ўрадам Кітаю адыхэнных дыктатураў па ўсім съвце — КНДР, М'янмы, Зымбабве, Судану, Беларусь.

За байкот выступілі Amnesty International, «Рэспарцёры бяз межаў», старшыня Эўрапарламэнта Ганс-Герт Пётэрштаг, некаторыя зоркі Галівуду.

Зрэшты, уявіць у сέньнішнім съвце байкот Алімпіяды досьць складана. Многія спартуўцы мэтаскравана рыхтоўца ўсе чатыры гады ме-навіта да егэлага старта. Тут варта пачытаць выказванні трохразовага Алімпійскага чэмпіёна ў веславанні, палітыка юладзімера Парфіяновіча, які і сёньня вельмі шкадуе, што праз палітыку дзяржавы ён змог трапіць у Лос-Анджеўес.

Урэшце, байкоту ня будзе. Нават Джордж Буш пашвердзіў, што будзе 8 жніўня ў Пэкіне. «Я магу гаварыць кітайскому кіраўніцтву пра свободу да Алімпіяды, падчас Алімпіяды, пасля Алімпіяды — што я і раблю. Мне не патрэбная Алімпіяды, каб да-несці да кітайскага ўраду сваю пазыцыю», — растлумачыў Буш.

Плінусца, што Пэкін наведае і Аляксандар Лукашэнка.

Афінскія паралепі

На гэты раз перад беларускімі фэдэрацыямі на ставілі мэдальных пляніў. Нагадаем, што перад Афінамі Міністэрства спорту ўзяло распіску па мэдалях у кожнім відзе спорту. Усяго было заплінавана 25 мэдалей. Адзінам, хто адмовіўся падпісваць «плян» быў старшыня фэдэрацыі боксу Грыгароў. І, наўзідзіў, баксёры замест аднаго мэдаля, які ставілі ў задачу, прывезлі два. А сам Грыгароў стаў міністрам спорту, замяніўшы на пасадзе Юр'я Сівакова.

Сёлета Грыгароў кажа пра больш сціплыя задачы — 17 мэдалей і месца ў дватаццаты найменшай краінаў съвету. Калі так будзе насырэч, то гэта будзе вялізны посьпех. Чатыры гады таму Беларусь з 15 мэдалямі разъясняліся на 26-м радку.

У Грэцыі ў нашай каманды было дзве залаты ўзнагароды — сэнсацыйная Юлія Несцярэнка выйграла стомэтроўку, а ў дзядо перамог Iгар Макараў, які стаў першым беларускім мужчынам, які выйграў золата Алімпіяды ў сувэрэнай беларускай гісторыі. Макараў у Кітая не адабраўся ўвогуле, разлічваць на новыя подзывігі ад Несцярэнкі таксама не выпадае. На што ж тады разьлічваць беларусам?

Беларускія шанцы

Многія сыходзяцца ў меркаванні, што трэй першыя радкі нам ужо забясьпечаны. Тут найчарцайшы называюцца прозвішчы кіданіка молата Івана Ціхана (які можа да-

весці да інфаркту нават Лукашэнку, як выказаўся кіраўнік дзяржавы на праходах каманды ў Пэкін), ціккацатлета і рэкардсмена съвету Андрэя Рыбакова (дарэчы, роднага брата былога кіраўніка Белглазераўскім Ягора Рыбакова), а таксама вечна маладой Кацярыны Карстэн у акадэмічным веславанні (яна ўжо выйгравала на Алімпіядах двойчы — у Атланцы і Сыднэі).

Сапраўды, уявіць сътуацыю, што нехта з гэтай тройкі застанецца без мэдаляў, фактычна немагчыма. А ў Ціхана ёсьць яшчэ не абы-які напарнік — Вадзім Дзевятоўскі, які і сёньня вельмі шкадуе, што праз палітыку дзяржавы ён змог трапіць у Лос-Анджеўес.

У ціккай атлетыцы добрыя

пэкінскія перспэктывы адкрываюцца перад юным барысавічам Андрэем Арамінавым. Но мэдаль зачапіць нехта і з дзіўчатаў.

У вязіспорце спадзяванынай найперш на нашу прыму Натальлю Цылінскую, якія яшчэ ні разу і не была алімпійскай чэмпіёнкай. Хаця ёсьць яшчэ таленавіты Васіль Кірыенка, які выступіць у гонцы па пунках.

Зусім кепскія справы ў некалі беларускім відзе — спартовай гімнастыцы, дзе на мэдаль прэтэндуе толькі Дзмітрыя Касцяровіч (ня блытаць з былим палітвізнем) у апорным скаку. У масцакай гімнастыцы за бронзу можна будзе зачапіць толькі ў камандных спаборніцтвах.

Асаблівія надзеі будуть звязаны ў нас з мужчынскай шпагай, хлопцы ўпершыню прабіліся ў гэты від каманднай. Упершыню на Алімпіядзе сяграюць і нашыя баскетбалісткі. Іхны турнір увогуле павінен стаць галоўным упрыгожваннем пэкінскіх Гульняў для Беларусі.

Хочацца верыць, што Валодзія Самсоноў нароўшце зможа зламаць супраціў кітайцаў у настольным тэнісе, а Віцы Азаранкі хопіць сілаў у тэнісе вялікім.

Зусім мізэрныя шанцы ў нашых у водных відах спорту. Хіба што Герасіменя ці Халлова прыніясуць сюрпризы у плаванні ці Дар'я Роменская — у скачках з трампліну.

У вольнай і грэка-рымкай барацьбе нашу краіну прадставяць фактычна толькі выхадцы з Каўказу, але можа, нехта выстраліць і зь іх. У боксі надзея на Віктара Зуева, які ў Афінах заваяваў сбрэбра.

Зрэшты, як той Піліп з канапель можа выскочыць і нехта з тых атлетаў, каго не адносяць да фаварытаў. Гэта ж Алімпіяды, а на ёй розныя цуды ўзвядзеныя ў ранг нармальнай звязы.

«Чыстае» паветра і блакаваныя сайты

Плянусца, што алімпійскі агонь на галоўной арэне Гульняў загарыца 08.08.2008 а восьмай вечара ў восем хвілінаў і восем сэкундаў, а калі пашанцуе, то і ў восем мэдаль-спадзяяў.

Ужо сёньня вядома, што пэкінская Алімпіяды стане самай дарагой у гісторыі. На яе было выдаткована 40,5 мільярда даляраў.

Мала хто сумнеца, што ЗША будуть вымушаны аддаць верхні радок мэдаль-табліцы гаспадарам. Занадта ўжо магутна выглядае кітайская зборная, у якой фактычна няма слабых месцаў.

Цырымонію адкрыцця Алімпіяды на стадыёне «Птушынім гняздом» наведають калія 160 тысячяч чалавек.

Пайшлі кітайцы на саступкі і ў інэрнэт-сферы, хача яшчэ за месяц да пачатку ніякіх зрушай у гэтым пытанні не было. Пасля доўгіх перамоваў прадстаўнікоў НАКУ і кітайскіх уладаў, было прынятае рашэнне, што журналисти зможуць карыстацца сусветнай павіннай без абмежаванняў. Блякаваша будуть

Апошнія кітайскія папярэджаны

Камісія па пытаннях духоўнага разьвівіцца гораду Пэкіну разаспала ўсім жыхарам 15-мільённага гораду строгі ўказіўкі наконт формы віпраткі і паводзінай у часе Алімпіяды. У дакумэнце распісваецца, як належыць расстаяць ногі, якія шкарпяткі насяць і якія даўжыні мусяць быць спадніцы.

Кітай падрыхтаваўся да Алімпіяды па поўнай праграме. У Пэкіне спынілі працу заводы і будоўлі — каб спартуўцы наюхалі таго паветра, якім дыхае кітайскі народ. А паветра тое забруджана...

Цэлья два гады дўждылася кампанія па адчуванні пэкінскай паветраў сабе пад ногі — якія знаёмая беларусам практика. Таксама жыхароў сталіцы Паднебеснай вучылі правильна стаяць у чэргах, не штурхаша, не лезыці рогам. «Узворені ветлівасці ўсім горадзе значна павысіцца, а

таксама будзе створанае здравое культурнае і грамадзкое асяроддзе для Алімпійскіх гульняў», — паведаміла Камісія па пытаннях духоўнага разьвівіцца гораду Пэкіну.

А і пагаліўшыся, не памыліўшыся, трэба яшчэ і апранунца. Белыя шкарпяткі з чорнымі чаравікамі не насяць, скунае спадніцы не паложаны, съветлы лак для пазногіц — айт, і каб ніякага буйства коштари.

Параднік утрымлівае таксама рэкамэндацыі, як правільна ціснуць руку (не даўжэй за трэћы сэкунды), як карыстацца палачкамі для ежы на банкетах і прыватных сустрэчах. Як стрыгчыся: «У мужчын валацы не мусіць даходзіць да брывоў, вушэй ці каўніра. Жанчыны мусіць мець прычоску адпаведную веку, занятую, сътуацыю». Мужчыны му-

Дыярьюш Азаркі

Съцягі, улёткі, налепкі. Міліцыяны, кадэбісты, ідзолягі. Кайданкі, асфальт і адарваныя пагоны. Містэр Бін адпачывае... Упартасьцю адной дзяўчыны малы горад усьведамляе абсурднасць існага парадку. Пра сваё ціхае пакліканье піша **Наста Азарка** зь Нясвіжу.

Мой начальник жартаваў, што вод-
пукс мне дасыць на ўсе 15 сутак.
Міліцыяны дык і ўвогуле запра-
шыны зрабілі: маўляй, калі ласка,
будзець у водпукску, заходзь да нас,
падвальчык заўсёды для пяče над-
рхтаваніем, сардочна запрашаем.

І вось я ў адпуску...
З ліпеня. У сяродзінне дня напаше самабытнае творчае аўтаданніе «Валоншкі» прэзентавала свой першы зборнік вершаў «Букет валоншак». Сярод слухачоў заўважаю шмат мільцынтаў — прыйшлі паслушаць месяц вершаў. Таму я вырасціла ўсё ас-татніе адклады на вечар.

Вакол людзі танчыць, музыка грымць, мілкіяныт, каб не прыцягніць вадзішне ўвагі та разбрóкі, зацягнулі мяне ў кінатэатар... Кожны раз, калі на пас作风口штадт альбомеасцас масавася й мяне вылоўліваюць за настóту, мілкіяныты заўсёды спрабуюць прывыкць скакаць? Але патробен быў хані да адзін чалавек, там пытосьць зам тусё перафрагта-пераканацца, у гэтыя сцены ўнаучы адной мне нейкі страшнікавата. У дэйн звыніцца хтось будзе падварыўніца пад руку, ды потым чалавек недзе завіс...

ють міне запігнувшись у кінагзатар, каб мірна разицькис... звичайна глы ѿс сканіческа пастарункам, бо я не згаджаюся, і мі даводзіца выклікаць «мопкі». За намі пашты две хланцы-акохунікі, але на іхнае пытнанія, навошта міліцянт завалок сюда дзіўчыну, мы ў аднін голас піпрацілі ўху сапакаджыя Ні перашкаджакі. Кацітан доўгі міне ўтвараў айданс яму сыці — ён бы тады міне адпісувы, міне троба было так і зрабіць — у сумцы быву япчіг айдан, але кожны сыці для міне на вагу золата. Да стаць тканіну, націшы уручную сыці ды япчіг хаваць ѿс аль дамашніх, таму што ѿс сканіфікоўваеца — гэта займае сродкаў і часу. Таму за кожнажа палотнічка я літаральна гатава горла грыбцы, настав калі яно ю ласна маё. Съвятыняю генадпно-

иць і размеженькою.

У кінціатрії була якщо некалькі цітак, працяцьшай глаш ўстановы. І калі афіцэр пачаў мне выкручваць рукі, кац забараць сылг, якія пасыпілі на дакумент, тады я піса

ду. Заїсдѣ адвѣ й тая машина. Дас-
талі ўжо катапица. Каїл не хаваоцца
сочыцы, дык хай бы ўжо падвозіл. Бы-
іду вось дадумо, а яны гайсаюць ту-
шнія нізьдзекуюцца — пад'едуць напе-
рад, стануць і чакаюць, покуды я на-
бліжуся, крысу прапусцяць наперад,
і перагарыаюць, потым зноў чакаюць

І так да самага майго пад'езду.
Дачакаласі ночы на Івана Купала.
Дзе ж там. Лепей за ўсё працаўшчы
звычайнай дні, калі мільцы не ў ба-
явым стане. Но не далі нічога ўбогуле-
я адна падышла да інфарматычных
тумбы. А яны мянэ за пікірку ў «
мопску» сваю. Літарална воста так
як я й сказала. Забралі заплечнікі
зъдерпілі яго з пляцчы. Яшчэ й гвар-
кнул, што пегады-прадкаўаные ўсіх
панаю.

Едзэм у пастарунак, па дарозе стра-
чаем напага прапара. Той да мянэ —
дзе яшчэ вешала? Я кажу, што толькі
там, дзе затрымалі, болей нізде і
зыбіралась толькі на тумбах.

— Добра, — кажа. — Но ты ж міня знаш, ты знаш маё атнашэнне на шібе, хай толькі дзе юшчэ убачу...

Із убаччубу. У пастуарнику перати розслі заплечнік. Падмахнул пратакол. Пакинул на ногу. Халера на вас. Мухін і Пінькою. Але цу таму, ішо є буйдоў, ці таму, што нога была съяточна (багатаю на здэрнінны), накшталт розных вінчансіх въпідаку, з п'яногам, котарыя ў п'яні утрыміцца вонгічца на могучі песя раскочыць), мяні не чаціл. Даёсць толькі пад раніцу дазволіл місце дахатаў: разборак ужо ні ў кога не было жадання начыніць, бо ўвесь адзіз засыгай ніч. Траба ж адпачыць пасля тэдня съяточнага!

Праз колькі днів запасли ї КДБІ на разомку. Ніяк я запасли... Прапані навали суперцида, а я єшо виральшила каб суперчка адблася на іхнай грызьори. КДБІшни цацкавійся, тримав очу ў руках копію апlocнага квіточка, які я напінадала занесені на выканкам, дзе я знайшла грошы на аплату штрафу. Немаленька. А чаго мене хаваць? Вядома ж, такім грошы ў мене праста так не вяляюцца. Крэдзь я таксама не могу ўзыцца таму што напас прадарыньствем — амаль банкрот, і банк забараніў нам наблажання да яго з гэмы шыганаў.

нem ближай, чым на сто мэтраў. Акрамя таго, у мяне судзімасць — гэта яшчэ адна прыкаўка. Макалі што за палітычны артыкул — судзімай ёсё на гэтым. Дык я яму й кажу — пазычыла ў сабру. Як кажу, паніцца са сьвету — капушу выйдзе. Дык і я гэтак. Таму што быць павінен на сябрам — гэта нашмат лепей. Чым быць павінна дзяржаве. Дзе паль рублёў, дзе дэсьязь, дзе дванаццаць — вось і назыбрала. А разычвачца можна й пазней. і пазно. сябрам свае даўті я могу ў прафабачы, урэзце.

Пра тое, дзе я была з ліпеня, — службовец ведаў і ёс праверкі, там у глумачнішых након майго алітубы сузыя з выхурам не было патробы. Адно пацікану́йся, пі не ведаю я хоцьшы пра гэта, ці ѿ чула, ці ѿ бачыла. Зайшоў ягона супрацоўнік, ці то выкладкона, ці то стольцаўня, убачыў мяне, паказаў фатаробата. Ну й уроджая жам намалываў! Морда, адным словам. А што пра гэта людзя кажуць? Дык і кажуць, што гэта прошукі аднае кантролі, на будзем стукан' у дзверы. Ізоўн' па ўсім вінаватаўцы КДБ! — смысоцца. На жаль, на жаль... Развіталаіся.

Ранішо міне дахаты тэлефане кіраўніца напага літаратурна аб'яднаньня з жалівам навіною: таму што міне бачыл на плопчы са сыграгам, зборнік не пускаюць у людзі, у бібліятэцы вялізныя праблемы, яе самую выгняніоць з працы. Тваю ц! Жаночна столькі намаганьняў прыклада, будучы пражкарна, ціпер на руках з малою, а за спадніцу тримаюцца яшчэ трох жаўтароцкі, і вось такая ёй... Трэба пітосьці рабіць і рабіць тэрмінова. Гэты дрэргай — ях думала, што ён будзе такім помсьцільным. Я не вінаватая, што ён так балочаў я жорстка разагре на крыткы. Але то, што ён рабіць, — гэта не па-чалавечы. Воскъ так вось, празь іншых людзей, б'юча па сумлены, гэта нізка, подла, жудасна. Уся міне праблема ў тым, што я тут сама сабе арганізатар, пітосьці рабіць. Я сама сабе пітосьці рабіць. Я сама сабе пітосьці рабіць.

такую знакамітую, таку таленавітую, і зборник, судиосна, не з'ялі півднага ейнага верша, а нейкай там апазыцьянэрцы дапамаглі на тое, што надружавацца, але й прачытацца.

Гара з плячій звалілася. А з ідоля-
гам я ішо пагутару, калі злайто
такую мацьмасьця. Таму што насам-
роч, што мін застасця рабіць, акрамя
ж вышыванку сцігіт й ліпці на-
лелкі, калі міне тут запіснуці гітак,
што ѹ іншым людзям побач праства
няма чым дыхаць. Сядзеў, разумееш,
сабе гэткім прорыцальным кардинальны-
кам, нацкоўбаў, грузіў, і захадзела
яму пагутарыць раптам... я была б на
супраць мець зім справу, але пасцяль
вось такога — нізаўвай! Калі вайна
— значыць вайна. Усё.

1

...У поч на 16 ліпеня дзяжурыйлі мае даражњакъ Мухін і Пінько. Пасыя нашае апошніе сутэречы не прайшло ѹ двох тыдняў, і яны мін тады паабіцілі, што калі я яшчэ раз патраплюю да іх у дзяжурку, то мін будзе велім і велім беседа. Колкі ж ужо можна?.. Таму я вырышыла свой прамы над перанесці на наступную ноч. Вышила. Ну і лодзі, уло кроху ступіць немачымы. Машына пакруцілася, пагразіла, што вылікае міліцыю, і паехала. Я пасыпела адлісціса на добрыя паўкільметра, як з-за паварота вынырыва «мопка», насяца ўтм кірунку, адкуль я сышла, але, угледзейшы мяне, розка дзе па тармазах і паднялася да мяне. Турба, наш камы круты даишнік. Ад таго, што не ўпачылі нават на гончым балдзісе, ні тое, што пешым. Турба на хадзе адчыняе дзъверцы й загадвае садзіца ў «мопку». Здрасце, прыехали. Навонта? Адмаўляюся, кроучи сабе далей. Турба вильзашь сам, дагнае мяне. Не прад зўявіе міе нічога, мяне за руку не скапілі, чаго ад мяне яны хочуць — ні ведаю. Сірабую вырвашца. Капітан заграбастаў мяне ў ахапах і запыхнуў у машыну. У адзін зяць я і сведкаў прывылі, што яны бачылі, як я малівалі й я адбівалася ад даишніка. Насмышыла тое, што зяйнік мяне прыызыў за 15-гадовую дзевачку. Выглядяло так? Вялкі дзякі за кампілімент — захавалася, значыць, нядрона? Склалі пратаколы — акрамя непадпірадкавання яшчэ ўспілі пашко/джанкія дарогі і хуліганку. Добра, буду чакаць, што з ігтата выльцеца. Дзіжуркыя не захадзелі мяне трымці да раціцы, бо падвал быў упакаваным. Вырышыла мяне скніць да дадому. Пакуль марудзілі з машынай, я зілава момант — брама дворыка была прыадынена. Але ля самае чылінны мяне перахапілі міліцыянці. Запіхнуў ў машыну, даставіў дадому, з рукі перадалі бацькам. Астачу начы сядку ѹ думані. Гэта было трэціе затрыманніе. Першае мне прарабачылі, але яно міе выслалася ў вайну з ідроўлятам. Другое было фактычна ні за што, таму што была закранута инфарматычная тумба — месца, дазволене мяне самім старшынём адміністратару ўсас камісіі. Вынік ігтата затрыманнія яшчэ наперадзе

І п' ж я буду сидієш і чакала? Ви-
рашаю ръзыкнуць. Выйшла ў на-
ступную ж ног япч раз, дабівца
тое, пэ задумала. Машыны ёдунь—
хай сабе, я тут прыбుзчукі, нікуму не
перашкаджано. І патробна ж было
ехаць акурат у гэйм кіруку нашаму
сёлетнімай належашаму супраноўкі
міліцыя. Ехаў ён, видома, не па служ-
бе, у яго быў выходны й водарам ад
каўнеркы крыху неслася. І прасекў бы
ён, не зважаючи, але гэта была яго-
ная дарога — дайшник заўсёды застас-
енца дайшникам. Спыніўся. Агукнуў.

Ёсьць такая кніга

У Маскве на 90-м годзе жыцця памёр знамениты расейскі пісьменнік Аляксандар Салжаніцын. Піша Віталь Тарас.

Чамусці заўсёды, каб ашаніць маштаб асобы сучасніка, нам патрэбная ягоная съмерль. Менавіта нам, а не асобе, маштаб і веліч таленту якой у любым выпадку застануцца ў гісторыі — незалежна ад нашых прыватных меркаванняў і дробных прэтэнзій.

Я не лічу сябе ў праве ацніць спадчыну клясыка расейскай літаратуры, тым болей, што я ўсе ягоныя творы, шчыры ка-жучы, чытаў. Але «Архіпэляг Гу-

лаг» Аляксандра Салжаніцына стаўся фактам майго асабістага жыцця — як і жыцця многіх тысячай маіх сучаснікаў.

Мне давілося прачытаць кнігу недзе ў сярэдзіне 1970-х. Чытаў, як і ўсе, каму выпадала такое шчасце, усю ноць, без адрыву, бо трэба было раніцай перадаць кнігу наступнаму. Гэтага вымагалі яшчэ і меркаваны бяспекі. За трыманне «Архіпэлягу» ў сябе дома можна было атрымаць, прафачце за таўталёгію, рэальны

Аляксандар Салжаніцын

(1918—2008) знамениты расейскі пісьменнік, ляўрэат Нобэліўскай прэмii. Аўтар мноства раманоў і аповесцяў, спамеж найвядомейшых — «Адзін дзень Івана Дзянісавіча», «У круже першых», «Архіпэляг Гулаг», «Ракавы корпус», гістарычна-эпічнае «Цырвонае кола». У 1960-я і 1970-я пісьменнік удзельнічаў у дысайдэнцкім руху, быў высланы з СССР. Вярнуўся ў Расею ў 1994 г.

тэрмін заключэння ў савецкім Гулагу. Адзін з беларускіх мас-такоў стаў невыязным ужо прыканцы 1970-х пасля таго, як дзе-ля забавы вырашыў прывезець з Парыжу туго кнігі. Вырашыў, што яму, мэтру, ляўрэату розных прэмій, усе можна. Можна было, сапраўды, ужо даволі шмат. Але толькі на гэта — не глыток прафады пра СССР.

Няма сэнсу пераказаць «Архіпэляг». Там шмат хібаў, як на сучасны погляд. Але мне запомнілася пачуцьцё ледзь не сувязнічная жаху, якое мянэ, юнака, тады ахапіла. Жаху нават не ад тас жудаснае прафады, якая нібы ўваччу паўставала са старонак кнігі. Жаху ад таго, што гэтаю прафаду нехта асмейліўся напісаць — вось так, дробным чорным шырфам па белай, амаль што прафразыт паперы нейкага замежнага выдавецтва. Жах пе-рамешваўся з захапленнем ад

Казашы сёньня, што ты нечага ня ведаеш пра сталінскую эп-рэсі, пра сталінскую сыстэму, пра яе стваральніка — большавікоў на чале з Ленінам, якія стварылі Гулаг, пра злачынную прыроду камуністычнага рэжы-му, немагчымы. Вазьмі кнігу і прачытай. І тады табе больш не захочацца, мабыць, схаваць на «Лініі Сталіна», уздельніччаць у амаральнym маскарадзе на касціца мільёнай ахвяраў Гулага. Вось толькі для таго, каб прачы-таць, трэба спачатку набрацца мужнасці жыць без ілжы. Да чаго закліку Салжаніцын у най-лепшых сваіх творах.

СҮЦІСЛА

Захар Шыбеку — 60

30 ліпеня споўнілася 60 гадоў аднаму з найвыбітнейшых гісторыкаў сучаснасці Захару Шыбеку. Сладар Шыбека, аўтар мноства кніг і артыкулаў, найперы прысутнічае ў сувязі з нарадамі сваіх сучаснікаў як вілкі знаходзя гісторыі гарадзкай цывілізацыі беларусаў. Кніг сп. Шыбекі, прысьвечаных минулому Менску, рэканструююць тыя старонкі нашай гісторыі, якія былі аడунутыя адувагі ягоных папярэднікаў, то праблемамі клясавай барацьбы, то пытанымі культурынага жыцця. Захар Шыбека адказвае на тыя пытанні, на якія будуть адказваць і праз дзесяціле-гадоў які жыць напішы прอดкі, якімі былі іхныя будні і съячыя. Чытаконыя ягоныя працы, якія заўсёды праводзя паarelель між мінулым і сёняшнім. Есмы таксама — месцычы. І ў нас — тая ж проблема. Ізк пашанчаце нам, калі нашай штодэннасці зойміцца такі ж добрасумленны дашыртывы даследчык, як Захар Васильевич.

Зь юбілем Вяс, мэтар!

Аляксандар Фядута

Слоўнік новы «Нашай Ніవы». Новы том

У выдаўнстве «Гэхналётія» выйшоў новы, другі па ліку, том «Слоўніка мовы «Нашай Ніви». У ім змініліся ўжыткі беларускай газэце ў 1906—1915 гг. лексычныя адзінкі ад слова «Дэкліраваць» да слова «Гарод».

Слоўнік мовы «Нашай Ніви». — Менск: Тэхналётія, 2008.

У Асьвеі шукаюць Атлянтыду

У Асьвеі стартаваў пленэр «У пошуках Атлянтыды». Селега мастакі з усіх Беларусі сабраліся на акцыю ў чацверты сакавіка.

У мінулы гады пленэр праводзіўся ў Лівоніі, Дзісне і іншых. Другі. Ідэя пленэру — сабрацца ў некалі видоміх і славутых, а цінэр амаль забытых гарадах і мястэчках

Беларусі ёй нібыта наноў адкрываць іх.

У пленэры бяруць удзел калі 25 мастакоў. Пасыя створаныя працы міркуюць наказаны на выставе.

Гурт N.R.M. выкладаў рагытэтную песню, каб дапамагчы Міше Ларыну

Гурт N.R.M. далучыўся да дабрачыннай акцыі, скіраванай на збор сродкаў на атрыманне па перасадцы срэбра для Міхася Ларына. На сённяшні з патрэбных для атрымання 350 тысячай ў зура добрая людзі ахвяравалі пакуль дэясяную частку грошы. Раней да акцыі дадучыўся гурт J.M.C.P., «Крамбамбуля» ў дузе з Рэспублікі, этна-трыё «Трайці», «Гінні-толкай», Аляксей Хлясту.

N.R.M. выкладаў у сёўні для волнага памінавання рагытэтную песню «13». «Гесыя на студыйнай альбомы N.R.M. не патрапіла, —

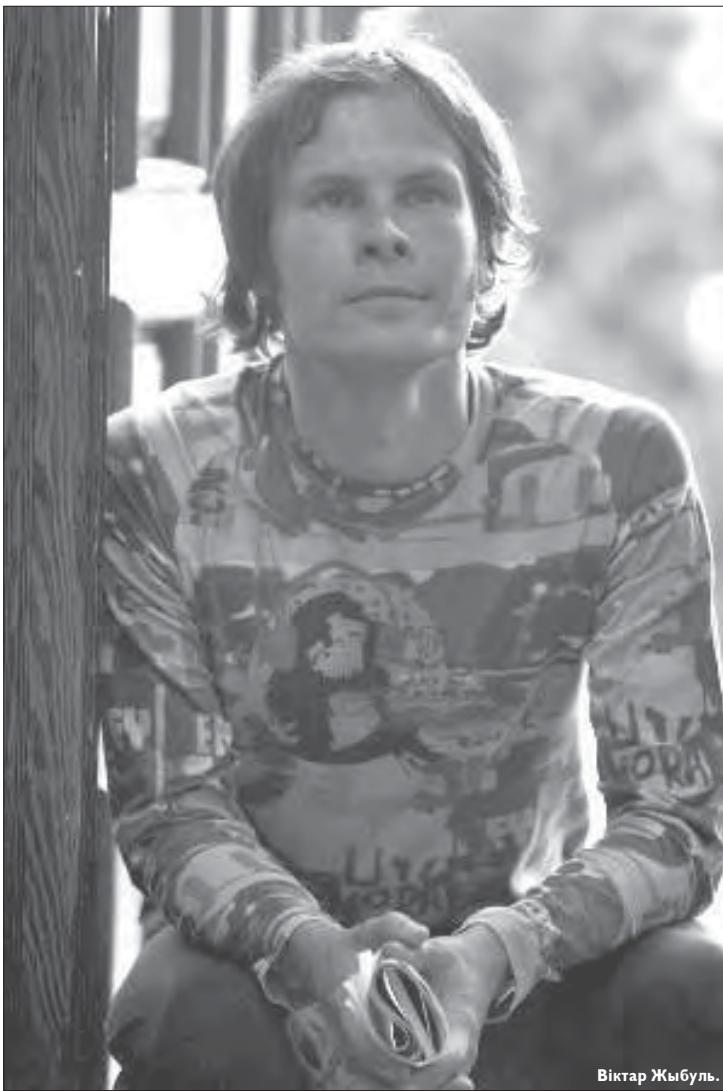
рассказвае Лявон Вольскі. — Мы яе выканалі на акустыцы 10 гадоў таму. Адгуду і запіс.

Удзельнікі гурту спадзяюцца, што іншая песня дапаможа сабраць гроши для Мішы Ларына.

Пералічыў гроши Міхасю вельмі проста — дастаткова зайдыць ў любое аддзяленне «Беларусбанку» і менц з сабой рокізвыт ягонага раахунку. Філіял 511 ААТ «ААБ Беларусбанк», код 815 УНП 100349858 р/с 3819382103561 для пералічынна на раахунак №01000019 для Ларына Міхася.

Інтэлігентны беларускі слэм

І жніўня ў межах трэцяга міжнароднага фестывалю паэзіі «Парад словаў» у Менску, у фальварку «Добрыя мыслі», адбыўся першы беларускі слэм. Пераможцам ў гэтым спаборніцтве быў прызнаны менскі паэт Віктар Жыбуль.

Віктар Жыбуль.

Фото: Дар'я Кашчан

Дыктатура ў тэлеэфіры

ВВС і Аль-Джазіра зьнялі грунтоўныя рэпартажы пра Беларусь

Лета — мёртвыя сэзон у палітыцы. Нічтожнасць на іграх, у замежных мэдіа нечакана прачулася цікаўнасць да Беларусі. Ажно дыяе буйныя тэлекампаніі — ВВС ды Аль-Джазіра (яе брытанскі філіял) выправілі сваіх крэспандэнтаў на нашу краіну. У выніку выйшла вялікая падборка мультымедыйных матэрыялаў — тут і відэа, і радыёрэпартажы, і фота з тэктам. Але наколькі даследні і даходліва здолелі журналісты патгуматычы сваімі глядзачамі съгучыць ў Беларусі?

BBC: зноў пра дыктатуру

«Апошняя дыктатура Эўропы» — такую досьсія неарыгінальную назув мае дакументальны фільм пра Беларусь, зняты тэлекампаніі BBC. «Многія краіны былога ССРЗ з'яўліліся радыкальнай, але Беларусь, здаецца, застраля ў часе», — кажа журналістка Люсі Эш у той час, як ішоў рабочы дырбіць кадры, знятые з гатлю «Обілейні». Ранішні Менск выглядае як пустэльня. Неабазнаны замежнік можа вырапіць, што ў нас на вуліцах няма ні машынай, ні людзей.

Першое інтэрвю — з Ганнай, актыўніцай BRCM, якая ў сваіх небегатывных студніцкіх пакідчыках рыхтуецца да ўдзела ў парадзе 3 ліпеня. Страніца, ібы тэму на экзамене, Ганна тлумачыць, што «эта саірапады вялікае съвіта для нашай краіны», бо з ліпенем Беларусь была вызваленая ад фашызму. «Ці Вы дагуту ўсе пімат думасце пра гэтую падзею?» — зь лёгкім здзівіннем пытается журналістка. «Ціта складанне для мене, у мене дзед загінуў», — адказвае дзяўчына, які ў сілах стрыміла ранотонкія сілэзы. — «Гэта... у ягоную памяць... Для яго... — «lt's ok», — сунула яе карэспандэнтка дзяўчынку, пакуль тая змахвае сілэзы, але гутарка ўжо на кленца: ад нечаканага напілку пацупчыя Ганна ледзь можа размазуць.

«Вайна пакінула глыбокія сілды ў псыках іншых беларусаў, стварыўшы адчуваньні пірамантнай нестабільнасці», — кажа журналістка, назіраючы за парадам. Недзе там выступае Ганна — шрубік у ідэалічнай машыне. «BRCM — гэта абоўлененаверсія камсамолу», — тлумачыць Люсі Эш пакуль на экране скучніць гімнасты для лягушакіў. Але рапортам вялізная далонь ахойніка захінае аб'ектыў кампры: агэрат ВВС пастрабаваў буй зіянгі бранграваніем «мерседес», у якім Лукашэнка зняжджае з параду, прысьвеченага выгнанію фашысты.

Увечары журналістка заходзіць Ганну ўнатураў людзей, якія назіраюць за феерверкам. Выйдзе, які адбываўся незадоўга пасля іграха, журналісты з'яўляюцца не паслед. Затым адразу паслья таго, як начынаюцца артыклі, Люсі Эш скіроўваеца за Нінай Шыдлоўскай на пошуки ёнага мужа, Міраслава Лазоўскага. Потым агэрат ВВС пущае прасы/ізгве ў суд, дзе ідзе працэс над маладой апазыційнай. Дарэчы, радыёрэпартаж Люсі Эш, зроблены для радыёстанцыі ВВС-4 падаеца напімат больш з'язистуючым ды магічнічным за тэлевізор.

Уваеша на дах панэльнага дому, дзе вывешвае эўрапейскі ды нацыянальны сцягі. Спускаючыся з даху, Павал нават чапіе свой уласны замок на клетцы, якія вядуць на дах — каб перашкодзіць тым, хто будзе здымальцам сцягі. «Хіра. Але ці гэта эфектуна? — запытваеца скептычная карэспандэнтка. — Многі ігнаруюць такія працэссы як неінтарэсныя. Беларусь вонкава не падобная да палітэйскай дзяржавы». На адной з менскіх будоўляў Люсі Эш сустракаецца з амбітным функцыянерам БРСМ. Як і варта было чакаць, той распавядае журналісткамі пра стабільнасць, монцую дзяржаву і апазыцію, якія смокну чарапы з Захадам.

Дарэчы, Люсі Эш здолелі адчуваць цэлы лягер апазыціі. Гэта летнік хрысьціяніў веры эвангельскай, тых самых, якіх спрабуюць пазбавіць будынку царквы ў Менску. «Калі люди разам, то ўрад нас пабіваеца, але калі кожны сам па сабе, то ўрад не мае струху перад імі», — на пудоўнай ангельскай з мяккім амэрыканскім акцэнтам кажа журналістка Карапіна, 14-гадовая дачка пастара.

Джазіра — гэта Бін Ладэн з «калашнікамі», талібы ў чалмах ды незразумелі вяз арабскіх іерогліфіў. Насамроч жа, гэта цалкам рэсігтабельныя, лібральныя ды па-заходніму прафесійным тэлеканалам, які наадае, у тым ліку, увагу Беларусі.

Першада Listening Post — гэта 20 хвіліна ўзбуджнага часу, пытам якіх вядоўца ў студыі прозінтуе відраматычныя, прысьвяченыя адной тэмі, у нашым выпадку — Беларус. Рэпартёр Аль-Джазіры Сайман Астроўскі

новага закону. «Але ў Беларусі нават прости паведамляць пра навіны таксама можа быць небяспечным», — заўважае рэпартёр і скіроўваеца ў рэдакцыю «Наашай Нівы», дзе барэ інтэрвю ў Андрэя Лянкевіча ды Сямёна Печанку, якія былі арыштаваны ў часе сэлетнія Дня Волі.

Выслухаўшы адзін бок, Сымон Астроўскі скіроўваеца за лінію мэдіялага фронту — да Паула Якубовіча. Раскошна кабінета галубага рэдактара «СБ. Беларусь. Сегодня» ўтваряе. Патаціянаўчыя з глыбіні скруната патоўніці, Сымон Астроўскі слухае аповед Паула Якубовіча, які паўхвае сваёй нязменленай лолькай. «Я не могу крытыкаваць, дзеінасць прызыдніцтва, — прызначае галубы рэдактар. — Тому што прызыдніцтва адміністрацыя супадае з нашай іншай газэты».

«Я прыехаў сюды з адкрытым сэрцем, спадзіваючыся, што прэзыдэнт сагруды вырапіц змінін нешта да лепшага», — зь лёгкім сумам у голосе кажа Сымон Астроўскі, якога спінай мажны ахойнік на ілюпчы Незалежнасці. «Але пакуль правіправіл мае паперы, я зразумеў, што гэтаі краіне яшчэ далёка да таго, каб скінуць свой савецкі імдзі».

Бонусам да рэпартажу ў праграме Listening Post ідзе рубрика «Галасы сусветнай вёскі», дзе брытанскія ё

— Усё можна змяніцца за адну ноч.

«Магчымы, Лукашэнка так дуёт пратрымаўся ў ўладзе таму, што апазыція падзелена. А можа быць і таму, што сілі лічыць, што беларускімі справамі мусіць займацца найперш Рассея. Як бы там не было, але апошні дыктатар Эўропы не з'яўляецца здравіцца ў найбліжэйшай будучыні», — робіць выснову журналістка.

Параўноўваючы рэпартажы BBC і Аль-Джазіры, неўфа не ўсміхнуцца: мы зноў бачым кадры рашнігняга Люсі Эш мала чым выдабуваеца з піграха падобных матэрыялаў, якія гады ўрад ствараюць заходніх журналістаў. Зрэшты, журналістка саірапады намацавае глыбокія тэмы. Вось, напрыклад, Ганна, маладая актыўніца, якая стварае пірамантнай машынай. Але глыбей Люсі Эш капніць не ўдаецца, бо амбеваныя тэлесфарматы няўмольна гоніць яе ад адной тэмы да іншай, не даючы засядрэнца. Дарэчы, радыёрэпартаж Люсі Эш, зроблены для радыёстанцыі BBC-4 падаеца напімат больш з'язистуючым ды магічнічным за тэлевізор.

Пачуўшы пра тое, што ў наўгародніце разглядаецца новы закон аб СМІ, Астроўскі кіруецца ў Менск. Але сьцяг Аніценка на ўніверсітэце Беларускай асацыяційнай журналісткай глуміцца падводнай кампаниі Аль-Джазіры падвіднай.

Аль-Джазіра: у гасцях у Якубовіча

Мы звязліся лічыць, што Аль-

Джазіра кожуць пра праблемы Беларусі. Лійтматуў такі: амбеваныя саводы мэдіяў у добутэрміновай ігрэзгэтыне не будуть мец плёну. Акрамя гэтага паказваюць невільную падборку інформацыі пра неінтарэсныя падзеі Аль-Джазіры ды подбагам іншага. Але глыбей Люсі Эш капніць не ўдаецца, бо амбеваныя тэлесфарматы няўмольна гоніць яе ад адной тэмы да іншай, не даючы засядрэнца. Дарэчы, радыёрэпартаж Люсі Эш, зроблены для радыёстанцыі BBC-4 падаеца напімат больш з'язистуючым ды магічнічным за тэлевізор.

Пачуўшы пра тое, што ў наўгародніце разглядаецца новы закон аб СМІ, Астроўскі кіруецца ў Менск. Але сьцяг Аніценка на ўніверсітэце Беларускай асацыяційнай журналісткай глуміцца падводнай кампаниі Аль-Джазіры падвіднай.

Вось салітэт гурту «Атлянтыка» грае на фартыўнасці ў ростары. Сыгнаваныя на радыёўхвалях яго не задавальняюць: круціца часцей, але папулярнасць падае. Астроўскі ідзе ў студыю радыёў «Бі-Эй», дзе дыджэй скарыцца на тое, што слухачы на хорчы слушаюць беларускі музыку, а ты, у сваю чаргу, не могуць працягаваць якіхніх трэкаў. Тому, маўляю, даводзіцца шукані беларускай карані ў замежных выкананіццаў.

Рэпартёр Аль-Джазіры, аднак, трапівае заўважае, што ў сваіх популярных дыджэйскіх часціцам на радыёўхвалях яго не заўважаюць гуртавік, якія сіліваюцца на беларускую. Пра гэта кажа і Лявон Казакоў, які піша песні для фолькавага гурту «Рокапіш», і Гіт Паўлаўцаў на R.M.R.

«Правіла 75% мусіць з'язненіцца замежныя ўпыші і зрабіць радыё больш беларускім. Але ў выніку падтрымку атрымліваюць толькі тыя, хто канчатко замежную музыку, а ўсе астатнія прыліпаюцца», — робіць выснову Сайман Астроўскі.

На дэсэрце дыктор Listening Post працягнуе гледачам кіпі «Слухай Беларусь» — «песню, якую Аляксандар Лукашэнка не стымляеца слухаць, бо яна напісаная адмысловыя пра яго».

Высновы

У адрозненіе ад Люсі Эш з BBC, якія звольнілі застасця за кадрам, Сайман Астроўскі робіць рэпартаж як актыўны журналист-вандроўнік. Калі рэпартаж BBC — гэта хутчэй, дакументальны фільм, ды матэрыял Аль-Джазіры — гэта асары, спроба ахапіц беларускую сътуацию, дакочы гледачу максімум інфармацыі. Прыемная акалічнасць: Аль-Джазіра выкладае свае матэрыялы на дэмакратычным інтэрнэт-сервісе YouTube, а BBC тримае іх на ўласных сайце, адкупіў віднямі гвалтам.

Нельзя не цепыцца з таго, што замежная мэдія з'яўляюцца да беларускіх тэм. Тым больш, што яны спрабуюць знайсці новыя ракурсы погляду на нашу краіну. Разам з тым, рэпартажы BBC ды Аль-Джазіры ў познай ступені працягваюць традыцыі «рэпартарскага турызму»,

калі карэспандэнты прылягаюць у Менск на некалькі дзён з заданым расказаць пра «апошнюю дыктатуру Эўропы», што заўжды робіцца паводле аднаго сінтару: сустрочы з дзясяткамі апазыцій, патаркі-другі з функцыянерамі Лукашэнкі ды паказ усёдзённіцай. Плюсчыя ўсе ў Беларусійскай фартыўніці, дзе ідзе супрацьчэ падзеленію рэзістэнцыі на падыходзячыя супады. Акроамія гэтага паказваюць невільную падборку інформацыі пра неінтарэсныя падзеі Аль-Джазіры ды подбагам іншага. Але глыбей Люсі Эш капніць не ўдаецца, бо амбеваныя тэлесфарматы няўмольна гоніць яе ад адной тэмы да іншай, не даючы засядрэнца. Дарэчы, радыёрэпартаж Люсі Эш, зроблены для радыёстанцыі BBC-4 падаеца напімат больш з'язистуючым ды магічнічным за тэлевізор.

Пачуўшы пра тое, што ў наўгародніце разглядаецца новы закон аб СМІ, Астроўскі кіруецца ў Менск. Але сьцяг Аніценка на ўніверсітэце Беларускай асацыяційнай журналісткай глуміцца падводнай кампаниі Аль-Джазіры падвіднай.

Алесь
Кудрыцкі

Падарожжа на Радзіму герояў

Шурычы-Якушоўка. Радзіма Гадлеўскага, радзіма Каліноўскага. Гіша Андрэй Павач.

Дарога з Горадні ў Шурычы заняла менш за паўтары гадзіны. Паўтары гадзіны машынай, выходзіш у агароды вісковых гаспадароў, далей мэтраў ста николі не аранта ўзъескую і — высачэзная сцяна Белавескай пушчы. Гэтая цемна-зялёная лясовая сцяна пагнеца ўправа і ўлева колькі хапа вока і стварае ўражаньне, быцдам стаіш пад муромінейкага таемнага старажынага гораду, куды людзей з нашага сельства наагул не пускаюць. Крыху нават боязня і дзву дасяся, як хутка перад такай малгутнасцю забываецца аб тым, што яшчэ зусім наядуна ехай трамейбусам па пыльных вуліцах вілікага гораду.

У Шурычах з часобу, калі туту сям'і вядомага столяра Яна Гадлеўскага нарадзіўся сын Вінцэнт, зьявілася ня так і многа. Тая самая пушча за вонкім, тая самая чистая беларуская гаворка з крыху оканьнем на канцы (дзядзько) нават у нешматлікай маладзі... Праўда гумны ўжо на крыюць саломай на чатыры бакі без шытоўту, німа і той курнай хаты, дзе маленьki Вінцэнт, як ён сам пасыля пісці, год пасыля наядыння качаўся ў дыме. Родную хату Вінцэнта Гадлеўскага спалил ў 1915 г. казакі, якіх адступаючы перад немцамі, пакідалі пасыля сябе «выпалаену зямлю». На іе месцы дзядзька ксендза (у Шурычах гаворца менавіта «ксендз» а не «ксенда») Адам Гадлеўскі яшчэ недзе ў пачатку 1920-х

пастаўіў новую хатку. Менавіта яна, прыстасаваная ціпер адным зь вяскоўшчадаў пад майстэрні, была для ксяндза прыстанішчам падчас ягоных прыездоў на Радзім у 1920—1930-х.

Нікога з Гадлеўскіх у Шурычах ціпер не засталося. Род выгас. Нашчадкі дзівюх сясынёў ксяндза жывуць на ўсей Беларусі, і, мабыць, мала хто з іх ведае пра сваяцтва з адным зълітром беларускага нацыянальнага руху першай паловы XX ст. У вёсцы добра памятаюць бязьдзетнага майстра па дрове Адама, брата бапцікі ксяндза, які памёр пасыля вайны і чию матігу, таксама як матілу Яна Гадлеўскага, нам не паччасціла адпнуць на могілках на Поразаве. Аднак паміць пра сябе Гадлеўскія пакінулі ў Шурычах да навукі чалавек. Але ўсе Гадлеўскія былі здолены да ўсяго, і да навукі, і да работы», — успамінае Агнеля Дзямянчык, якой наступнай вясено спубніца дзевяностага гаду. Гэта праўда, паколькі зробленым дзядзькам ксяндзіца пашфар і столікам і ціпер ганарапца многія шурычыцы. Зь цеплыней і горамі успамінае баубуя Агнеля і ксяндза Вінцэнта: «Ксяндза Гадлеўскага поміно добра. Поміно, як ксендз прыяжджаў у Шурычы, і мы малім на яго выхадзіць глядзець. Быў высокага росту, хадеў у сутане і калі ішоў па Шурычах, то вітаўся і размаўляў з усімі па-беларуску. Раней, калі зь вескі быў ксендз, то лічылася надга добра, а калі ў каго з роду быў ксендз, то таму роду быў вялікі пачочоў».

Жыхары поразаўскай парофи

лічачац сябе палякамі і трывмаюцца сваёй дзяржаванай польскасцю моніна. Шляхта, як-нік. Поміно, як летам 2005 году адзін з краінкоў сывіслапцкай вортыкаля заломаваў руку ад гора, што не можа выкананць задання — знайсці двух дзялгетатаў ад Поразава на «польскую» змесьціцу Ваўкавыску, што пляніваўся тады да правядзення ўладамі. Тым на мені сваю штодзённую беларускасць прызыноць без ваганьні, чым адрозніваюцца ад каталікоў з-пад Сапоцкіна, ці хоць бы Бераставіны «Вінцэнты быў беларускі ксендз», — успамінае Ангэля Дзямянчык, паклаўшы руку ў цвіяфанавы пакунак, у якім трымае ружанец, — усё па-беларуску рабіў. Марыя Гуштын у якасці санітаркі брала ўдзел у Варшавскім паўстанні і пасылаў яго падаўлення была ў падвале аж у Браславі. Дажыvalа яна ў Польшчу, аднак падчас сваіх прыездоў на Радзіму расказвала, што бачыла, як напіранані па-польску на перашынк, то пасыпала польскія падпольнічкі і таемна пахавалі...

Шурычычай да Якушоўкі, калі не зяяжджаць у Сывіслач, усяго кільмэтраў сімнаццаць. Дарога ідзе ў скрайкам пушчы, і Алег Сяргеевіч, сывіслачкі інтэлігент, якога мы захапілі з сабою для трывалейшага знаёмства з шурычычамі, расказвае, як жыхары пушчанскіх вёсак часта заходзяць на сваіх сотках... збуров. Тыкі качаюцца па зямлі і нікуда не адходзяць, нават убаччыўлююць людзей. Словам, адна пакута з гэтымі ляснымі гаспадарамі.

Якушоўка не захапляе нічым новым. Тыкі самыя зарослыя шышынай і верасам падмуркі сядзібы Каліноўскіх, адно толькі надвор'е є крыху веселейшое, чым звычайнай у каст-

рычніку, калі даводзіцца завітваць сюды разам з іншымі гарадзенцамі.

Мы ціпер самі глухі вугал вобласці, — кажа Алег Сяргеевіч, — на дванаццаць восем тысяччай жыхароў рабёну ніводнага прымісловага прадпрыемства, нават харчовага. Пасыля мінілагодзій гісторыі з жоўтым фосфарам на Львоўшчыне Украіна забараніла перавозіць гэтае рочына праз сваю мяжу і ціпер уся ільны з яго ідзе з Казахстану ў Ёўрупу праз нас. Любяны гаварыць пра турызм, але реальныя ігрэпрэтыўныя амаль нулявія. Занадта шмат проблемаў для замежнікаў з візамі, ды і што ім паказваецца апрач пупчы, а і там трэба гатэлі, месцы для адпачынку... Цэнтральным аб'ектам інфраструктуры ў раёне, канечнае, павінен быць музей Кастиля Каліноўскага ў Якушоўцы, куды б народ панёх на толькі з Беларусі, але і з-за мяжы. Але ж самі ведаюць, што пра яго стараюцца многа не гаварыць, адразу ахрысьціць «бонэфайцам».

Яно і праўда, ціпер галоўны предмет экспарту са Сывіслаччыны — знаёмітая пушчанская самагонка, якую ледзь не цыстэрнамі адмалаказавозаў вараць мясцовыя спэцыялісты. Усё быццам застыгла ў чаканыні чагося, невядомага — націяразбурсаны велізарны касыёль у Вялікай Бераставіцы, праракуа ў Александрах, на званах якой дасюль бачныя съяды ад кулью польскіх паліціянтаў, якія ў 1930-м г. стравілі па мітынгуючых съядах, усе абышы падеў і пералескую паміж Горадні і Сывіслаччу, па якіх начу гуляюць прывиды з сывіслакцай «Алеі Герояў» — Каліноўскі і Траутут у пары з Ленінм і Сталінм.

Горадня—Сывіслач—Шурычы—Якушоўка—Горадня

Піша Алег Дзярновіч.

Што застаецца рабіць чалавеку творчай прафесіі ва ўмовах рэжыму, з якім можна альбо толькі змагацца, альбо супрацоўнічаць? У часы, калі эпоху апаноўвае эратычнае цыгненне да «народу» — у жанроўска-таямнічай глыбінно, а публічна агульвавае адмалчыненне ад езагітарнага прагрэсу ды спакусаў сучаснасць цывілізацыі.

Нямецкі літаратар Готфрыд Бэн, на самай справе адзін з найбуйнейшых ліркуў мінулага стагодзьдзя, нарадзіўся ў 1886 г. і быў сынам прастэтанцкага пастара — таксама, як і Ніцш, Геэр, Юнг... Ягонае жыццё прыйшло на сям'ю драматычныя пэрыяды XX ст. — ён перажыў дзеўнды сусветнай вайны, росквіт барбарства ў сваіх краінах і ягоны крах. Індывідуаліст і мужык скептык, Бэн меркаваў, што «спадзіванца — знаўцыць мець фальшывыя ўяўленыя прыжыні».

Але ў Готфрыда Бэна заўжды было чым зарабіць на жыцці — ён скончыў Венскую-мэдyczную акадэмію імі кайзэр Вільгельма і пімат гадоў меў у Борбіне ўласную практику дорматолигія. У пачатку дванаццатагоддзя Бэн добігаваў экспрэсійнай, эпагажнай пээзіі, галоўнай яе гэта была адваротны бок працы мэдыка, пераважна хірурга і патолаганатама — антыестэтика чалавека, які пакутуе, які расцесячаны і адчувае распад прыроды. У ягоні творчасці спалучаўся халодны жаргон лекара з віякімі ўзыдлістамі ліркі. На мяжы 1930-х Бэн стаў вядомым, яго панілі ў літаратурных колах.

Дык вось, у гэтага безнадзейнага стойка бўй адзін момант на жыцці, калі яму падалося, што съвет можна адрадзіць — і гэты спадзіванин быў звязаны з нацыянал-сацыялізмам. На імгненіне Бэну прымроўся гул гісторы. У выніку ён на зъехадзе з нацысцкай Нямеччынай і апынуўся адным з нешматлікіх па-сапраўднаму значных нямецкіх пісьменнікі, які не эміграваў і застаўся там, дзе ягоны «народ, да яшчэсця, быў».

Гэта не прайшло незаўажана

Падвойнае жыццё

часы, — бываюць імгненіні, калі ўсё гэтае вымушчана жыццё зынікае і не застаецца нічога — толькі раўніна, прастора, поры году, зямля, простое слова «народ».

Але этма эміграцыі сапраўды скрунула нямецкага паэта:

«Аб праісках, якіх ціпер адбываюцца ў Нямеччыне, можна размалюць толькі з тымі, хто перажыў іх разам са сваімі краінай, хто жыў гэтымі падзеямі пітогадзінна, з дні ў днені... З тымі, хто ўткё за мяжу, размалюць немагчыма. Вы страцілі магчымасць адчуваць паніцце народу, такое чужое Вам».

Ужэ пазней, пасля вайны Готфрыд Бэн у сваіх аўтабіографічных кнігах Doppelleben — «Падвойнае жыццё», вернеца да проблемы эміграцыі:

«Эміграцыя, як уласна такой, Нямеччына ня ведала. Был Маркс і Энгельс, якія зъехалі ў Лёндан у спадзіванні на свой час... Калі прадстаўнікі майі генірэнза і майі інтэлектуальнага пакаідалі Нямеччыну, гэта не было ні палемічным жэстам, што зъявілася значна пазней, ні ўпёкамі ад небясьпекі; сапраўдныя памераў наступнага сходу з краіны ў той час нікто ня мог себе ўяўіць. Гэта быў ня столькі самаабарона, колькі поза, ня столькі акт барападыбы, колькі праява слабасці. Эміграцыя як фронда правадыру — панічыце да гэтага моманту зусім нечуванае».

Усе ж Бэну спадрэбілася менш за год, каб добра агледзеца навакол. «Я — па-ранайному жыў у Берліне, працэ перакоўкі нацыі штоў пойным ходам, а abstavinya, вонкашнім фальшывым становішчы? Хто Вас там зразуме?.. А дзе ж прыхільнікі Вашага таленту?.. Маладая Ваша прыхільнікі, якіх я ведаю, сяздзяя сэньёры на маленьких гатыях Парыжу, Цюриху, Праге, а Вы, Вы — іхны кумір, працягваеся гулянца ў акадэміка ГЭТАІ краіны».

У сваім адказе, абвешчаным публічна, Готфрыд Бэн апеляваў да таго паняцця, як народ:

«Вось мой адказ: я і надалей буду цяніць тое, што, на мой погляд, каштоўнае і карыснае для нямецкай літаратуры, дзе яно не было — хоць у Лугане, хоць на ўзбярэжжы Літаратуры мора... І хто я такі, каб заставацца ў баку, хіба я ведаю, як можна было б зрабіць лепей?... Народ — гэта так многа!... І паколькі я ўзгадаваўся ў вёсны, сірод палеў і статкай, я яшчэ ведаю, што такое радзіма. Вялікі горад, індустрыяльнае грамадства, інтэлектуалізм, усе цені, якія адкладае эпоха на маю сядзібасць, уся моц гэтага стагодзьдзя, якой я супрацьстаю ў майі твор-

Сумневы Бэну былі заўажаныя пераможнай уладай. Спачатку яго пачалі замоўчаваць, потым, у 1935 г., аўбясыці «культурбалшавіком», прыгадаўшы таксама сяброўству з пісьменнікамі-габрэямі, і, нарэшце, у 1938-м выгналі з Прускай акадэміі мастацтваў і Імперскай палаты пісьменнікаў (нешта падобнае на дзяржаўны Саюз пісьменнікаў) ды забаранілі друкаваць ягоны творы.

У выніку Бэн, паводле ўласных словаў, абраў «арыстакратычную форму эміграцыі» — унутраную. Ён вірнуўся да сваіх «асноўных» прафесіі — стаў вясенним лекарам у Гановеры.

У таго часе, калі быўшыя супрацьстаху настаяцца на асобы. Калі сэнсія я разважаю на гэту тэму, я кака сабе: неабходна валодаль незвычайнай харатарам і незвычайнай унутранай загартоўкай, каб здолець замкніцца ў самім сабе і трымыць сібі ў руках, калі вакол столькі спакусаў — і ўлада, і ўплыў, і гропы; адным дадзена ўстанаўці перад такімі спакусамі, іншым — не».

І ўжэ на толькі сабе, але і нам Бэн кідае пытаныне: «Як магло здарыцца і да гэтага часу прыяўвашца, што Нямеччына пайшла за так званымі урадамі, гэтымі пайтужінамі крыкуніў, якія вось ужо больші дзісятак гадоў у адных і тых жа заліх талдычыць адны і тыны самыя глупістыя перад аднымі і тымі ж натоўламі, што равуць, за гэтымі шасцю паяцамі, якія ведаюць, што яны лепши ўсіх сведаюць пра мінулыя стагодзьдзі і будучыя тысяча гадоў пэцлагу све- ту?»

Разважаючы пра вайну і перадваенны перыяд, Бэн пісаў, што «нельзя не звірніць увагу... на незвычайнай экзистэнцыяльной пасэцце сучаснага немца, у якога няма нічога з таго, што напаўніе ўнутранае жыццё іншых народоў: сучаснікі націянальныя змест, грамадзкая інтарэсы, крытыка, гра-

мадзкая жыццё, ...сапраўдныя традыцыі, — замест гэтага вакуум з гістарычнымі недарочнасцямі, разбуранай сыстэмай адукцыі, ідэйскай хлускай урадавай пра- паганды і танным спортом».

Затое можна насіць прыгожую форму — яна прыцягвае вагу, можна ліха рапартаваць, сур'ёзна скіляцца над мапай і ў суправаджэнні съвіты зяўбіцца ў казарму пі завод — распараць, інспектаваць, наганяць страху («Два разы я не падўгаю!», «Даведаеця, калі будзеце чысціць сарпі»). Усё гэта стварае ўражанне напоўненасці быцця, асабістай значнасці, далучанасці да вілкай справы — «адным словам, дапамагаючы комплекс сэрвісаў чалавека». Мастваўства забаранілі, прось зыніць, на слова адказаваючы куляй на патыліцу. На сέньня поглядзіць і перакананы хутчы падобныя на мігрэн — свайго роду спадчына хваробы.

Адзін ягоні верш так і пачынаўся:

Leben — niederer Wahn!

Жыццё — найпадлішшае трывыненне!

Бэн перакінуў вайну, яму пашэнціла патрапіць не ў савецкую, а ў заходнюю зону акупациі. І хоць заходнюю альянтамі на яго таксама быўла накладзеная заборона на друк, ён працягваў пісаць. З 1948 г. у Швайцары, а потым і ў ФРН пачынаюць выходці ягоныя кнігі. У пасляваенні Нямеччыне, на руінах акупаванай дзяржавы, у атмасферы хаосу, нацыянальнага прыніжэння і адчування віны за зылітэсцьнія злачынствы, калі падавалася, што жыццё скончылася і пяма на што адбіерціся. Готфрыд Бэн, са сваім досьведам унутранай эміграцыі, паст эўрапейскага маштабу, які перакінуў жыхары гады разам са сваімі сучаснікамі — націянальныя духу, аказаўся фігурай, якая была праства неабходнай немцам таго часу.

«Падвойнае жыццё, у май тэатральным разуменіні і практычным актыўнайцеленіні, — гэта ўсьвядомлене расчіпленне асобы, наўмыснае і мэтаскірава- нае».

Спэцыяльны нумар ARCHE

Вайна без цэнзуры

512 старонак, 500 ілюстрацый, 50 з іх каліяровыя

Унікальны зборнік апошніх дасьледаваньняў пра Другую сусветную вайну ў Беларусь

Гэта мусіць быць у Вашай бібліятэцы
Даведкі праз тэл. 505 39 11, э-пошту knih@me.by

Падпісцца на ARCHE можна
у любым паштовым аддзяленні.
Падпісны індэкс 00345

АНДРЭЙ ХАДАНОВІЧ

Яна і я

яна ўойдзе па лытакі ў мора — і ўесь пляж галовы паверне
нават хвалі за ёю съедам паварочваюцца кркы
калі вецер яе сукенку раптам зробіць яшча паветраней
і дзягучыты бойфрендай закопваюць у пясок — далей ад граху

і яна разумее, што я разумею, што рухі ветру папраўдзе
здавядкою майм, а магчыма, і ейным плянам
і бакланы лятуць, як дайшнікі, на съятло яе срэбнага «аўдзі»
і махаючы ёй наўздангон, я сібе адчуваю бакланам

і збіраю сны, як каменьчыкі зь дзікіх нудысцкіх пляжаў
і найлепшы растаў у роце, нібы рыская карамелька
і плаваў да ранку ў ім так, бы ў водзе нічога ня важыў
а назаўтра кроччу танцуючай лёгкай хадою пахмельніка

і фантазія, крілы згарнуўшы, у інвалідны сядзе вазок
і зь мяне пачынае сыпацца дробны балтыйскі пясок

4 жніўня 2008, Вэнтспілс

Царква Сапегаў у Кодні. XVI ст.

АНДРУСЬ ХРАПАВІЦКІ

Ланцуг

Сёньня я быў у Менску. Не люблю гэты горад.
Прыезджаю рэдка, але калі патрапляю,
То заўсёды а першай гадзіне
іду ў Парк Чалюскінцаў.
Сядлю ў ціні дрэваў і слухаю шамаценьне
лістоты,
Заплюшчыўшы вочы, чакаю
На вызваленне,
На дараванье,
На тое, што ўсё гэта неяк возьмем і скончыцца
Раптоўна ці паступова,
Але назаўжды.

А другой падыхдзіць Іван,
Мы зь ім нават не вітаемся, на гутарым.
І ўласці божа не гладзім адно аднаму ў вочы.
Ён сусід здымак.
Мне дастаткова аднаго імгненнага позірку,
Каб запомніць твар і адрас.

Позна ноччу вяртаючыся да дому,
Я заўсёды спыняюся за горадам,
Сядлю пад дрэва.
І плачу,
Плачу,
Плачу,
Бы нешта зьменіцца,
Бы мае сльёзы затопляць гэты чортаў съвет,
Бы я сам патану ў іх...

Я вяртаюся давідна,
Каб пасыпець завезыці цябе ў школу.

ТАЦЯНА БАРЫСІК

Песня

Не дагукацца да белага гаю!
Ночка цвілай — ніяк не прачнуща,
столка ў старым сыліўніку патанае,
шэрья мышы ў дзежках вядуца,

Мост земляны ды дубовыя дэверы,
лоўж ад съяцля засыціас вакенца,
кропля вады пахаваная ў цемры
цихія пльве паўз мурзатае шкельца.

Не дагукацца да белага гаю!
Крача каршун па-над восенскім бывлем.
Як на Вялікдзень сонейка іграе,
песыцца залоціці чорнія крылы...

Скончыўся доўгі дзень нараджэння,
стала віном вінаградная грона
ў стопцы, у склепе, у сутарэннях
Быць немагчыма белым рамонкам.

АЛЯКСЕЙ ЧУБАТ

Што кажа лета начатак
Сняятоным днём і лагодным вечарам,
Табе, крывіцкі нащадак
Пад сонцам, якін ты ўжо трохі
падлечаны?

Напэўна, пра вечнасць жыцця,
Пря бліскрайнісць палёу і
бяздоннасць неба.
Птушыныя съевы ловіш ты не для
багацца —
Не знарынуш съевы да снегу.

Лета — як сёньня,
Якое ўжо не паўторыцца,
Як імгненьне, калі ён і яна
Становіцца творцамі.

Летнія раніца россыпам кропель поіць
нас
З далоніяў сваіх,
Як было соладка мроіць нам
І быць кожнаму — за дваі!

...І перакуліцца чэрвень дагары нагамі,
І беларусы пакрыніца бронзай.
Летам магчыма пагутарыць з Багамі,
З нашымі, зь іхнімі, з рознымі.

День дэсантніка

Павал Касцюкевіч. Апавяданьне.

I. Сонечнае прыцьменьне

Яны зъялятаща за недасяжных вышніяў, з тых сцяпучых узвышшаў, якіх нахват не сганаюць арлы і сынты. Мама, мама, глядзі, яны лятуць, асланяючы сонца на 10, 20, 30 працэнтав! Несцвярозымы анёламі мкнуць да нас, неспасцігальныя, як прыбамбасы Бэтмэна, і, прызямліўшыся на пакрытыя керамікай пліткай ганкі нашых дамарос্লых супэрмаркетаў, дзіравіць грэшна паветра гараду пацюком на бесными зыкамі: Сла-Ва-Бэ-Дэ-Вэ! Іх не было тут цілую вечнасьць, адзін зямны год, яны шмат чаго ня ведаюць пра нас, пра ўтомную зіму і инфільтрацию. Яны, нестуцішыся, па-ранешайму песьціць аблюдную надзею, што зямныя дочкі будуть

ціц усё пад сябе, пачынае звъртати
вагу і на самога аднаклаксінка. Зъмяча-
ш, што разам зъ ягонымі такім чужкімі
ягноудачамі і злыбедамі і ўсё астайне яго-
нае жыцьш тэксама іншае, ня так, як у
сябе. Ня так і ня так, а вось гэтак. І парад-
ельна з трохомфальна вернутымі ў гала-
зу думкамі парваць гэты съвет на андрэ-
ўскі сцып, на душу нагартаваща якісь
зіячымі сплін. Позіркам абгрызаеш су-
размоўцу і табе трошачкі хочаща ягонага,
нормальная: паслышыць у войску, спус-
ціца ў салігорскую шахту, паслахуць
пошони unplugged «Славянская базар».
Каб стаць, як усе, спадзеючыся, што так,
ты можа быць, пазбудзесься гэтага па-
нуцца, калі часам здаецца, што твае мазгі
расіклада па ўсей Галиктыцы.

Мой аднаклясьнік, Слава Вэдэвэ.

3. Антаніна, я твой мужчына

І да таго ж, гэтыя юхны цільняшкі. Най-начай наўйшэйшай, нечалавечава, фанта-зія прыдумала іх. У беспрасьветнай імgle колеру хакі і сіролістамігра хаосу стылю «мілітары», пэўна, вярхоўнае вэдз-вішае божыща выпрадукавала, выла-маўшы з уласнага калена, гэтае блакітна-блеса чаргаваныне, промнікі святла ў ўцёмным царстве.

Божицьша было акуранае, зведда скажа маладос крыло. Можа быць, Хаця думано, нешта-нештака ўсё ж ўсьць на гэтым дні. Штосьці ад мояці і немачы бразильскага карнавалу-ададэнцы. Штосьці ад бесшабашнай пагулнянкай казакоў у «запарожцы». Штосьці ад колінішча неспадзянавага прыезду шатляндзкіх футбольных заўзятараў у Менск. І яшчэ трошкі — ад зборнай Харватіі.

Зборнай Харваты? Ну, гэтая іхная ад-

А ты служыў у в-

не выходзіла — знаеш, сям'я, саўна ў пятніцы, аўстрыйскія партнёры, праблемы на фірме і пад уласны чарапной каробкай. У нашай клясе з 15 здараўілу адслужыў толькі адзін. Хаця не ў дэсантуры.

2. Аднаклясьнік
Перастрэй на вуліцы аднаклясьніка і, пачушы пра ягона жыцьцё, пераканацца, што іншыя тут ужо кепскі для цябе расклад на гэтым съвеце. Тэорыя адноснасці ў дзеяньні. Пасыль першай радасці, калі ёсё яшчэ цешицься, што ў цябе па-раней замыка засталіся скія-такі шанцы пад-

ная дылема: футбаліст або таксіст. І ябода-
ва хороший хлопць». Я і мчуся да Антан-
іны. Першій справай звідзірою сваю гло-
пу кашулю, што замінає і хавае маю-
 футбольную маечку ў клетку і потым, як
сьлед прадеманстрауаша сваю нацель-
нья шашакі, кръбу на ўсё застайкі: «Ан-
танина! Не яны, а я — твой мужчына!»
Два ў адным, не — трэ — ў адным. Ты нават
можаш разылічаць на мяне, нават калі
табе раптам удумаеша ўбойніц гэты
твой любоўны, футбольнай-таксісці, трох-
кутнік яшчэ і шахматыстам».

Пакрыўдзілася Антаніна. Так, я не люблю, калі мяне, мужчину, перарабляюць на жанчыну з правам дарадчага голасу.

Дарэчы, яшчэ адна дата працяцела над намі, як фанэр наяд Парыжкам — Дзень шахматату, 20 ліпеня! Наступны год аба звязка сябткайце, і так, час чорні вылі. Уяўляю орды крываважэрных людзей у прыгленым гарнітуры і клятчаствам, а ля клону Папоў, капелюшы, якія члыпца на вуліцы да жалю годных хлопчыку на цельніках: «Чаму, ё-два-т-тво-а-с-чатьры, без

акуляраў?», «Чаму цельнік ня ў клетачку?»

4. Носік вышэй!

Лета хутка скончыцца. Гэта навукова даказаны факт. І як лета — маленъка жынцё, дык у верасьі нас чакаюць маленъкі сымрі і маленкі страшны суд. Не схавацца. І Дзень десантніка, які выпадкова (невыпадкова?) супадае з днём грымтагна Ільп-прапара — першай ластаўка. Жнівень — эта слухаць у аўтобусе, як напалсонаўскія пляны пра трымфальныя заход тураецкага берага пакрысе зьяўляюцца на старчэве буркатанье, што ад чалавека ў гэтым съвеце нічога не залежыць, а пагатоў — выкананыя ягоных пляніаў на лета, і што ўсе мы, па сутнасці, на далонах у Івана Купала, эгэтага змроўнага летняга бажка, які тры месяцы навылёт прымушае нас падзіць чорныя шыны недаробленых зіму справаў ды скакаць праз вонгішчы скоразьльных раманаў, паслы чаго мы робімся п'янія і дурнія, і забываємся пра самае элемэнтарнае, пра Крым.

Кляiska жанру. Лета, мікрапаён, дзе прэвальное другое пакален'не «сена на асфальце» (також можна сказаць пра ўсё менскія мікрапаёны). Да гастроному ідзе невысоканьская, інтэлігентна апранутая бабулька, якая кірху так выбываща з агульнай моды. Рантам чеуща трохі зьевратавыя крыкі: «Носіц вышыі! Носіц ё... вышыі!» Нос кабеты міжвалі ўздымасца. Але голас не задаволіўся і гне сваё: «Яшчэ вышыі!» Бабчын нос бязволна лезе ўтару. Але на трэцім выкірку ўжо скамянулася: «Што ж гэта я?», апусцила голад і азіраеща. На лужку перад гастрономам мумія косяці трапуў касой. А на ганку магазіну згуртавалася грамада, якая сочыць за рухамі касіца і дзе трэба папраўляє яго словам. Гэтым летам людзям ёсьць што сказаць.

Так што хапайце, хапайце висалапленим языком гэтыя летнія пэрліны. Бо неўзабаве, празь які месяц, съвет скурчыцца да невілічкай амбразуры, празь якую мы будзем атрымліваць толькі канвэрты ад працаадаўцы і радасць скупия тэлеграм — ад жыцьця, а ўзамен смальц uezahлеб па псыхічнай атацы бэльых.

Створым музей разам!

У Лагойску ствараєцца гісторыка-краязнаўчы музэй імя Канстанціна і Яўстафія Тышкевічаў. Некалькі стагодзьдзяў, ад 1528 году, Тышкевічы валодалі Лагойскам. Яны праявілі сябе руспіцамі па захаванні гістарычнай спадчыны народа. Зыбіралі звесткі пра сваю мясцовасць з гістарычных крыніц, геаграфії, тапонімікі, этнографії, літаратуры, мастацтва, археалёгіі, вывучаючы народная творчасць. У выніку гэтай падзвіжнічай працы Лагойск стаў цэнтрам гістарычнай і археалагічнай науки. Стараннямі братоў Тышкевічаў ствараліся арыгінальныя экспазыцыі, а адкрыты ў 1842 г. першы ў Беларусі гісторыка-археалагічны музэй быў складом лепшых беларускіх прыватных музэяў. Захоўвалася тут зброя, кальчугі, мундзіры часоў вайны 1812 году. У аддзеле мастацтваў экспанавалася вялікая колекцыя карцін і эскізаў беларускіх, расейскіх, літоўскіх і польскіх мастакоў. У музэі Тышкевічаў было сабрана калекцыя 3 тыс. унікальных старажытных помнікаў айчыннага кнігадрукавання, каштоўныя рукапісы, старажытныя геаграфічныя мапы.

Пазней Я. Тышкевич захапіўся ідэяй адкрыцца агульнадаступнага музея ў Вільні. Віленскі музэй праіснаваў нядоўга і быў зачынены царскімі ўладамі ў 1864 г. Пазней, дзякуючы старанням нашаніцца Івана Луцкевіча, частка збораў Тышкевича была адшукана і ўвайшла ў фонд Беларускага музея ў Вільні. Аднак і гэты музэй хутка быў таксама расфармаваны.

Тады можна гаварыць на проста ад адрэсцыці новага музея ў Лагойску. Ставіца задача ўзнавіць першы на Беларусі музэй.

Пры стварэнні першай экспазыцыі свае калекцыі Віленскаму музэю старжытнасцяў перадалі акрамя братоў Тышкевічаў і У. Сыракомля, А. Кіркор, Ф. Багушавіч, І. Кулакоўскі, К. Буйніцкі і інш. Экспанаты паступалі з усіх куткоў Беларусі — Мінска, Марілёва, Віцебска, Орши, Навагрудка, Крэва, Ліды, Гродна і інш. Таму і зараз пытанье аб узнаўленні першага беларускага музэя павінна стаць абавязкам і гонарам усей Беларусі.

Усіх жадаючих дапамагчы Лагойскаму гісторыка-краязнаўчаму музею імя К. і Я. Тышкевіча! просім звяртацца па адрасе: г. Лагойск, вул. Харчанкі, 31. Тэл.: (8-01774) 53-8-42, GSM: (8029) 503-58-29, 926-28-15. E-mail: logmuseum@mail.by.

Жыгунова Святлана
дырэктар Лагойскага гісторыка-краязнаўчага музея імя Тышкевічай

Не ўлавіць той птушкі

Марыя Роўда. Апавяданье.

У маленстве мне вельмі карпела ўлавіць птушку. Птушкі былі паўсюль — дражнілі міне, захвочвалі, вабілі да сябе й порстка ўпікалі, варты было наблізіцца ѹ праяцінцу руку. Але адночын ўдача мне *амаль* ўсьміхнулася.

Здаецца, была раннія вясна. Гароду вёсцы быў не засеяны, і па барознах павольна дзёбуналіся тугадумныя куры. Цоп — і зьдзейсніца мара, хоць гуляцца з курыцай, відома, на то самае, што з маленечкім вераб'ем. Асабліва, калі тая курыца табе па калені. Сок з скокам — і двернівая, неабалівай птушка апынеца ѻ тваих абыдміках. Узрадаваная, я кінулася да курэй. Яны, незадаволеныя ѹ зьдзіўленымі, адбеглі да лей. Я за імі — а яны ледзьве не ляціць.

Скончыўся гарод, сад, начацся поле. Расставіўшы руکі, я бегла й бегла, каб дамагчыся свайго ѹ заварыць справу. Прыйсніцу да сябе жывую трапіткую птушку, зажыць з начуцьцем зьдзейсненай мары. Толькі, відцаць, куры ўжо даўна пайшлі ўрассыпную, бо ў п'зуні момант я ўсьвядоміла, што стаю ѹ чыстым полі й наўкула няма ні хатаю, ні людзей, ні тых запаветных курэй.

Неба ў нашай вёсцы з аўчынку — згубіца цяжка, але ў сваім дзіцячым ўзіўлены ѹ дайши да краю. Да таго ж тады яшчэ было неасушанае балота. Яно было паўсюль, і тысяча таемных сцежак зымлілася да яго ад паселішча. Думаю, было страшна ѹ сълзы ліліся як мас бішь. Але вочы глядзелі наперад, і ногі вялі да «кулісаў». Гэтак у нас называлі малінікі, які цініўся ѹздобуж самай багны, утвараючы мяжу паміж гэтым съветам і гнім. Ня ведаю, ці атрымала б я за «кулісамі» кампенсацыю ѻ ўглызе няспрытнай птушкі, але міне своечасова пераняла суседка — баба Волька.

Добрая баба Волька распітала, хто я, чыяй куды іду, а я, млеючы ад радасці, паведаміла ёй, што зблудзіла. Да хаты мы вярнуліся разам, і я ня бачыла бабы Волькі некалікі гадоў, пакуль не дарасла да таго, каб памя-

таць ня толькі выклічныя здарэніні. Самае цікавас, што баба Волька не могла потым узгадаць гэты эпізод і ніколі ня ведала прычыны маёй асаблівай прыязнасці да яе. Я ж, падросішы ѹ выправіўшася ѻ цэнтар вёскі «на сяло», адразу пазнала сваю виратавальніцу сяд родніх кабетаў і шчыра дэманстравала ѹ сваю прыхільнасць праз усё жыцьце.

З тae пары мінула трыццаць гадоў. Птушку я гэтак і не ўлавіла. Праўда, у клеткы ѹ міне жыве канарэйка — зноў жа ствароные

дзікае, якое ня надта даеца ѻ рукі. Бабе Вольцы ўжо добра за восемдзесят, і ўсё гэта жа зьбіраючца каля ейнай хаты «на сяло» ціпер ужо неімалікія суседкі.

Я прыяжджаю ѻ вёску летам, і мы любім пасядзіць з бабай Волькай на лаўцы ѹ же пад хатай і пагаманіць. У астатні час я тэлефону ёй па мабіле. Можна сказаць, што мы сябруем. Баба Волька шануе міне за тое, што я ўмёю пагаварыць, ды яшчэ «насаску», а я спілчаваю свой доўг за шчаслывае пачуцьцё «знойдзенасці».

Весь і сёняны мы сядзім з бабай Волькай перад хатай. Сівежаваты вечар пасля вільготнай слякоты. Баба Волька задуменна кажа: «Нікога ўжо няма. Нікога няма...» Я сыцькаю кулакі, але разумею, што часу ня ўхопіш у жменю, як і той

птушкі.

Усё ж мы дзівле ѿцэ ёсьць. Вось я — гляджу на брук, а баба Волька ўзіраеца ѻ неба. Мы яшчэ тут і шкадуем свае то хоць як, то з сэнсам праждытых гады. Насамрэч у гэту хвіліну мы там, дзе й нас ужо няма. Ціпер мы абедзівье памерзі.

А заўтра мы пойдзем у ягады. Баба Волька здаецца іх маладзечанскаму прадпрымальніку, а я навару вароныня, каб ёсьці яго ўзімку з тостамі перад неівіснай прадці. І бабы Вольчын унук, і я пакінем па сабе дзяцей. Магчыма, адночын на тым самым месцы нехта з іх вымавіць: «Нікога ўжо няма. Нікога няма...» Але сёняны ж во мы сядзім на лаўцы каля бабы Вольчынай хаты. І я гляджу на брук, а баба Волька ўзіраеца ѻ неба.

Андрэй Панкевич

Некалькі пушчанскіх гісторый, запісаных у Івянцы

Піша Але́сь Бе́лы.

Чарамша

Доўгі час лінія фронту Першай сусідствай вайны заставалася стаўбінай. Недзе з 1915 па 1917 год яна амаль на рухалася, дакладна, як у «1984», — што, дарэчы, і спрэвакавала рэвалюцыю ў Расей. Калі б рэзківания за слянячу войскі адступалі або наступалі — быў бы хоць нейкі занітак, які б апрайдуўшы адсутнасць у родных хатах. А так — гней у акопах, не разумела, дзеяла чаго. Тых больш — вони, цынта, авітаміноз... Часам яшчэ і страйлоць, могуць забіць. Пазыцыйная вайна, з рэдкімі Георгіямі.

Дык хто гніў, а хто не. Раскватараваны ў Сярэдній Літве нямецкія жаўнеры (з лініі фронту больш-менш супадала з мажой Рыскай дамовы) часта нават жаніліся з мясцовымі беларускамі, настолькі камфортна ў нас пачуваліся. І пра дабрабыт славутыя нямецкія інтэнданты дбалі лепш — на то і орднунг. Каў пазыбнучы авітамінозу, завялі пасадкі чарамышы. І калі немцы сышлі, культура чарамышы на тым беразе Захадній Бярэзіны так і за-

сталася, і дажыла да нашых дзён. Кажуць, што ў вёсках на самым пайночным заходзе пушчы — Бакшты, Паташня, Рум — дагэтуль традыцыйна чарамшу і вырошчваюць. А салат з яе, звычайна з варанымі яйкамі і майзам, так і называюць — «няменкай салатай».

Цікава было бы тое прaverыць па іншых мясцовасцях.

Кладка

«Ой у полі рэчка, цераз рэчку — кладка». Старая лесьная прыгадалася, калі пачуць пра кладку прац івянецкую сажалку ѻ цэнтра мястэцтва, на Волме. Недзе да 1970-х яс рэгулярна рамантавалі пасынка кожнага крыхагоду. Падпрыялі пахіленія слупкі, замянялі падгільныя дошкі. Рабілася гэта стагодзьдзя, паводле нейкай вельмі дайней «назваў дамоўленасці». Магчыма, некалі яе ўбіў у галаву нейкі мясцовы пан, у часы валочнай памеры, і ці ня тое самае адбылося па ўсей краіне. А магчыма, гэтаму звычаю не адна тэсця гадоў: дамоўленасць на міжсесдзікім зуроўні, хто што адказвае і ў якой чарговасці. Аднак ужо гадоў 20 ці 30 кладкі той няма. Людцы глядзяць ТВ, што-

раз ўсё цікавейшае, і зь яго даведваюцца — якое Яно, Жыцьцё.

* * *

Прыгадалася апавяданье аднаго этнографа-аматора (г.з. на свае гроши этнографа), які казаў міне пра злікненіе традыцыйных візорак і іншых «мясцовых імпрэзаў» у Заходнім Беларусі ў 1950-я. Стагодзьдзімі ў кожнай вёсцы была нейкая большая хата, а мо і не адна, дзе ў складчыну зьбіралася мясцовая моладзь патанчыць, пагуторыць, пазнаёміцца. Ці ня большасць сем'яў складалася на такіх вечарынах. Тут і функцыянувала традыцыйная культура; гэтак мільярамантых гісторыків сэрцу сучаснага гарадзкага патрыёта дуда і батлейка існавалі арганічна дзікуючы такім вось сталым мясковым кліентам, якія захвочвалі музыкаў пачастункам і меднымі шлемага. Аднак у 1950-я адзізелі культуры выканкамаму канкрэтна ўзяліся за такія «расаднікі». Гвалтам пазаганялі ўсіх у якіх вісковыя клубы, часта — з забранымі дзверы і касцёламі перараблены. Ліквідавалі ў зародку патэнцыйныя асяродкі іншадомстваў, і адначасова — падрыхтавалі пераможнае прыпісце.

DJ'яў, кіслаты, рэйву, шаставога стрыйтызу, сывінг-вечарынаў. Відаць, у архівах захаваліся канкэртыны сляды той вілікай культурнай кампаніі, была яна арганізаванай, пераможнай (што відавочна назіраем) і наўрад ці дойгай. Ці дачакаеца яна свайго гісторыка?

* * *

Даўно ўжо думаю і так дагэтуль не могу вырашыць чаптактва: трохомф глямuru — гэта вынік мэтасціраванай працы сацыяльных інжыніраваў ці прадвызначанай міханізмам накананавансасць, закладзеная ў межах эвалюційнай яшчэ ў момант Вялікага Выбуху? Што мы змоожам абараці з тых роштакў лічбы? Ці не ахвяруюць им напыні дзеялі падобнае на ангельскую навамоўнае *hazardous chemicals*.

Тыя індустрыйльна-савецкія смалакурні ўбіралі ў сябе традыцыйныя, дробныя, прыватныя, працівнікі, але ўсё ж, якія дадавалі ў сябе пазычаныя? Шкада, што не фіксуе таго слова ніводныя слоўнікі (як для міне, дык вельмі падобнае на ангельскую навамоўнае *hazardous chemicals*). Тыя індустрыйльна-савецкія смалакурні ўбіралі ў сябе традыцыйныя, дробныя, прыватныя, працівнікі, але ўсё ж, якія дадавалі ў сябе пазычаныя? Шкада, што не фіксуе таго слова ніводныя слоўнікі (як для міне, дык вельмі падобнае на ангельскую навамоўнае *hazardous chemicals*).

Што іншачынай рукі рынку, што арганізованы гвалт. А вынік адзін. Татагалыні глямур. Любіц прыватны высліак ня можа дагадзіць людзям, нават невялікай групцы, менавіта таму, што няма болей невялікай групцы. Або — Шмат-для-Усіх, або нічога нікому. Курым бамбук. Хімдым.

Хімдым

Смалакурня ѻ Троках (ня ў тых вялікіх, некалі стаўлічных, але ў пушчанскіх, калі Івянці, хоць на той час даўно яшчэ жыў і там, і тут той самы народ, мусіц, яшчэ 200 гадоў таму размешчаны) якія надоміцаў-на-дзеце-радасці-калеткы-унан-са-сэксу?

Глямур Туры Бэргэр

Франц Сіўко. Запісы.

Унук Тодара Кляшторнага

Сустракаю яго калі-нікалі ў горадзе падчас прагулек. Часам вітамся, часам — не, у залежнасці ад мэтражу між намі на ходніку і ступені звыклай, спароджанай штодзённымі клопатамі занятасці. Ни ўпружнены, ці заўсёды ён міне пазнае: бачыліся зблізу толькі аднойчы, з нагоды сьвятавання 100-гадовага юбілею яго-нага дзеда, Тодара Кляшторнага. Дзіўна, але кожнага разу, спатыкаючы гэтага ўраўнаважанага і, па ўсім відаць, далёкага ад літаратурных спраў чалавека, чамусыць адчуваю перад ім няўянім-вусыцьнаватым наімёксціем. Быццам у нечым правініўся перад ім, а ў чым дакладна палігае тая правіна — не знайсці адказу. І вось, здаецца, ці не знайшоў — у вачах

вязнія Тодара на турэмным здымку ў кніжцы «Сыяды дарог», выдадзенай, да рэчы, у 2003 г. на той самай менскай вуліцы Валадарскага, дзе паэтэ трывалі ў 1937-м. У вачах «здрадніка радзімы», чый паэтычны ды грамадзянскі дар так шматкаштаваў яму самому і ягонымі блізкімі і чый замлёні праявамі людзкое потасці пагляд так і не страшы дарешты першаднага свайго наіву, узрошчанага шчадротамі зацішна парэчанска-лепельскага зямлі. Гэтак звнябожаных праз наїзну насысьць будучыні і катаванні, што і праз дзесцігодзін засцялі здолымі агаломышы дакорам ад згадкі пра наївашэйшую туто, якую толькі можа ўзвіць сабе чалавек, несправядлівасць. Якай, нібыта, і не датычыць цябе наўпрост, а вось жа, ускалыхнутая неспадзесным спатканнем з нашчадкам рэпресаванага, кальне стрэмка ды нагоніць рабіны

сумневу на ціхамірную плынь твайго штодзённага існаванья.

Глямур Туры Бэргэр

Што ў кадры, што па-за кадрам — біятліністы Туры Бэргэр заўшні, ды, відаць, і з большага памяркоўны глямур падчас спаборніцтваў, бадай, не пагражас. Лоб і шчокі ў кропельках поту, абсівераны вусны з камяком прымерзлася сілні понізу, неправільная абрысы твару — ці ж праз такіе марыцы съпешчаны размаітасцю праявія жаночага хараства топ-мэнэджар «Плэйбою»?

Засцяло ўпартасцю ды несучаснасцю хады на трасе Тура Бэргэр нагадвае мне колішнюю суседку, вісковую дзёйку Тарсу Ц. Як для сялянскай дачкі Тарзы натуральным было зацішне пераадоленне стомы ў памкнені ўсё пасьпесьць па гаспадарцы, так для спадкаміцы вікінга Туры пераадоленне непамкнені ўсё ў тым жа вісковым, гэтак імпетна ўзыненным аднім ледзь не да ўзроўню горняка і гэтак жа імпетна

зынутага другімі ў бездань саромнага, побыце.

Гарт, узрослы на глебе сялянскай руспасці — хараство будзённага, што і праз пакаленіні пра сябе нагадае, агаломышыць адценьнімі фарбоў натуральнага.

Цягнік жыцця

«Як мы можам вось гэтак разлучыцца?» — сказала абраражаная часовым ад'ездам даханага герояні фільму «Цягнік Чжоў Ю» і ступіла наусцярах здрадзе. Скуль было ёй, асьлепленай першым у жыцці пачуцьчём, ведаць, што наўменне стачыць у адно сέняня і заўтра неміноўна прывядзе яе да згубы. Што заўтра, якім бы яно ні выдавала далёкім-недасяжным, непазыбечжна пераліваеща ў сέняня і што быць зданымі стрываць павольнасць гэтакіх мета-марфозы можа толькі той, у каго ёсьць хоць які-колівек хай сабі і найкуртаты, досьвед ад чуора. Хто дасканала ведае і прымае як належнае, што быць сέняня — гэта таксама і быць заўтра з валізою ад'чуора.

Цягнік жыцця, хісткі спадзеў на мяжы явы і ўйдзення.

АДАМ ГЛОБУС

Зялёнае

Сходзіў у сквер, паслушаў салаўја
Схаванага ў съветла-зялённых шатах.
Вярнуўся, павічэрала, п'ю гарбату
Зялёную. Аналі шчаслівы я...

Час паміж ваўком і сабакаю

Вольга Бабкова.

Дзіў Давыда Гарадзенскага — «Насала, не чакайце літасці!». Цікавы сэнс, калі змяніць глядзічку. Да каго зъвіратайтася Давыд — да сваіх воінаў ці да ворагу? І ці не зварот гэта па-караткевіцку да тых, хто выбраў сабе асаблівы шлях?

Дзіўна глядзець на манашку, якая бяжыць за аўтобусам. Здаецца, ёй бегчы за-бароненася, бо бег — гатунак жарсыці. (Блякі, Лола, блякі!)

Глядзець на вокны праўягачоных на хуткасці машины — тое самас, што заглядаць у асьветленыя вокны дамоў. Канфігурацыі чужога жыцця вабіць і адштурхоўваюць адначасова.

Рабін на беларуска-украінскай мяжы. Пэрсанаж Фэлін. Аўтэнтычны, бы зь Зінгра ці Сівељ. Пэйсы — усім піясам на съвete. Шырыня цела неахопная. Пульхны, круглы, малады, патыхае жарам

пад чорнай апранахай. А побач сынок. Худы, таксама ў чорным. З пэйсамі. Паменшаная ў шмат разоў копія бацькі. Такі сухарык, умацаваны верай і традыцыяй. Іх дарагое запыленае аўто дашчэнту запоўненася трантамі. Здаецца, у ім скрупалася з месца ўсім сім'я работна. Гэткі птушыны дом на колах. Жыдоўскі дом дзівосных істотаў.

Чарнаўцы — горад мары. Нібы выцінанка з горнага рэльефу. Горад-казка. Гора-прыўвід. Вечнасць блукае па яго вуліцах. Як нідзе людзі выдаюць тут на часовых падарожнікаў. Ажурная ляпніна на фасадах дамоў, кованка гаўбіці і карнізаў. Шчыльны, убіты па макаўку брук. Адна карніцка зъмініца на другую. Бы нейкі адвечны катрынішык дастае на імгненіне з глыбокай кішэні паштоўкі і тут жа зноў хавае іх у бяздзённых апранахах.

...ад чывронага і зялёнага мільгаци ў вачох Недарэчная агрэсія.

У Израілі, як аказаўся, няма сутоньня.

Там пераход ад съветлага дня да цемры начы імгненны, без памежжа, бяз шэрай гадзінны. На гэта скардзілася Фаня, жыхарка колішняга Менску, цяперашняя ерусалімка. Вось, які яшчэ ты маеш скарб, радзіма! А я люблю зъміркынне. Час паміж ваўком і сабакам.

Цяпер ведаю, як і чым пахне ў пекле, бо патэльня, пакінутая на агні на ізлы дзень, іскравая згадка пра тое, на што дзяблаўца іх варта. Глусты пах расплаценага, струшчанага жалеззя, гаркавы, папялісты, іржавы, съпечаны, які імгненна збівае дыханье, а гарантанам пампуюча горыччу, прасочваеца ва ўсе шчыліны і закануркі дому, і сцены пасыля ўсё адно застающа бы запэцканаў.

Злавіла сябе на думцы, што страшніна хочаща пачерціця шчакой аб патыліцу блясцяча хлопчыка гадоў дзеўца. Валасы кароткі, амаль вожыкі тырачы, адзін у адзін. Чысьціна неімаверная. Пэўна, санрайды пахне вераб'ямі гэтаяе месца на хлапчуковай галаве.

А яшчэ згадала старога чалавека на ровары з-пад Пінску. Ехаў, круціў пэдадлі, шчасліва ўсьміхаўся наусцярах вечаровому сонду, і цёплы вечер кранаў ягоны твар, раздзімаючы даўгую сівую бараду на дзіве роўнай белай паловы. Калі ровар праехаў, па-за сыпінай чалавека зас্বіцілі ў промінках часткі ягонай белай-белай барады, якія ляцелі над плячамі, падхопленыя проймай, амаль паралельна зямлі.

У сярэдзіне адной сям'і съняцца сны, якія бы ланцужком звязаныя з сямейнікам. Гэтак, мая цётка Гала з засыненага мястэчка на заходзе Беларусі паскардзілася май маці, што нікія не прыйдзе да яе мой ліст з летнімі фатадзымкамі. Даведаўшыся пра гэта, я тужа сасыніа сон, у якім выразна пабачыла драўляную паштоўкову скрынку ля дому, а праз шчыліны ў яе скалелым нутры канвэрт са сваім лістом, які туліўся ў цеснай прасторы паміж зайнелых съненак. На другую ж ноч ужо мая мачі сасыніла тую самую паштоўковую скрынку пасярод сумётаў у садзе, з задзымутай сънегам сярэдзіны якой старанна вызваляла каперту зь менскім адресам, саскрабаючы пальцамі сънег, каб адчыніць дзіверкі. На трэці дзень цётка Гала насамрэч атрымала той ліст. І гэта ўжо які сон. Як праіда і тое, што мой дзед, іхны бацька, звікі ў съннях Магадану 64 гады таму, служкы ў заходнебеларускім мястэчку паштоўлянам.

Съвет у ланцугах

Апошняя прэм'ера сэзону — як кропка, якую тэатар ставіць у сваім дыялёгу з публікай. Такая лёгіка ўсякага дыялёту: рана ці позна ён мае скончыцца. Купалаўскі пастаўіў «кропку» новай п'есай Аляксея Дудара — містычна-гістарычным дэтэктывам «Ядвіга». З тэатральным праектам разьвітваецца Аляксандар Фядута.

Улюблёны анекдот я калісі перанёху ў мэмуарах Эльдара Рязанава. Уваходзячы ў кіназало, глядзяч прыйшоў паўзу кантролёру і на даў яму «на чай». Той дагнаў жмінду і, ласкава паторгашы за рукаво, папярэздзіў яго:

— Не хвалойцесь. Забойца — бухгалтар...

Ведама ж, вечар быў безнадзеіна сапсанавы. Які кайф можна атрымаць ад дэтэктыву, ведаючы, чым усё скончыцца? Менавіта таму на будзем перакацваць сюжету новае п'есы галоўнага драматурга Беларусі. Толькі скажам, што спадар Аляксей Дудараў, на наш погляд, трохі перамудраў, бо ў гэтым разе на тое каб забойца (ды яшчэ і сэрыйны) аказаўся бухгалтаром, але проста ўса гісторыя, расказаная аўтарам п'есы, на наш погляд, на ўтрымліўала ў сабе ніякіх такіх апорных пунктав, якіх неяк падводзілі б да разгадкі таямніцы. Але глядзяч пазбадзіўся магчымасці прасочваць ход думак менскага судзьдзя Вальковіча — съедчага, які і закліканы пакарана злу. Але ж акурат такая магчымасць — паралельнага разгадавання таямніцы — і стварае прывабнасць дэтэктыву як жанру.

Але я — не Вальковіч, вялікакняжанская мэдальёнуша ў кішэні на маю, на месі судзі і выносіць вырак, таму і засядрзім увагу шаноўнага чытача не на фабуле п'есы (схадзец самі Купалаўскі і рабец сваі выноўны), а на спектаклі, на tym сынкрэтычным відовішчы, дзеся якога, уласна кашучы, усе мы і куплем квіткі.

Да ігры з рэальнасцю на тэатральнай сцене прывыкнущы можна, імаверна, — але ніяк патрэбны. Калі ў «Эрыку» дзеся пускаюць караблікі па вадзе, чуеща плёск праўдзівага вадаспаду, ты ўсё адно разумееш, што ўсё гэта — рэальна і ўмоўна адначасова. У «Ядвізе» Барыс Герлаван, галоўны мастак тэатру, нават намінкі на рэальнасць не пакідае. Агромністую чорную пастату сцэны ён закоўвае ў ланцугі, якія звязаюцца са столом. І — усё.

Эты адзіны элемэнт дэкарацыі акказваеца настолькі багатым і красамоўным, што гледачу выпадае толькі сачыць за мэтамарфозамі гэтых каваных кавалкаў жалеза. То герлаванскія ланцугі — струмні залевы, якія сцінай закрывае змрокі съвета сядрніваччыні. Ашмянішчыны (яны нават шапацці, як дождик, і ў шапаценне гэтае дакладна ўвіваеца музыка Віктара Ка-пышкі). То — заслона, адмысло-

каханкамі, калі яны заўчасна разлучаюцца ў гэтым съвесьце, так, відаць, і мусіць адбывацца.

Аднак жа вернемся да галоўнай герайні.

Пані Ядвіга Русінouskaya (прауда, незразумела, чаму гэтую маладую ўдаву так упартая мянуночь дзвічым прозвішчам — яна ж пані Глябовічава, калі не памыляюся?) — маладая, прыгожая, прывабная настолькі, што перад я чарамі роўна беззаборонная і вялікі князь, і сціплы менскі судзьдзя. Інтанациі ў гаворкі роўны і спакойны, пра хаканье і съмерь Вікторыя Чайлькіта ў гэтай ролі гаворыць аднолькава стрыманы. І ад гэтай стрыманасці акурат і робіца вусціціна. Гэты спакой ахвярнага ятніці, асуджанага на съмерь у імінейшай высокай мэты, высокай ісціні? Якой мэты? Перамогіт справядлівасці.

Але што ёсьць справядлівасць? Дзеля якой таго справядлівасці можна растацца па лес юнай дзяўчыны, згвалтаваць маладую жанчыну, адніца ў яс прыйшоўшае да яе нарэшце пачуцьцё? Якія справядлівасці патрабуе съмерці — замест хаканьня? Ніяма такай справядлівасці. Ніяма і быць я німожа.

Менавіта таму галоўным героям — і для драматурга, і для тэатру — на робіца раб гэтай самай справядлівасці Вальковіч. Якім б фарбамі ні мальваў яго зычлівы да яго Мікалай Прывулукі (ён верна кіруеца пастулатам клясыка: святого героя трэба любіць), з спектаклю ўсё адно съходзіш не даруочы иму ягонага службовага імпіту, які прыводзіц да гібелі Ядвігі.

Дакладней, чаму — «прыводзіц да гібелі»? Яна і так — мёртвая. Вікторыя Чайлькіта ад самага пачатку бліскуча грав жанчыну з забіткімі пачуцьцямі. Нават жарсць яе Ядвігі — жарсць мірцвячкі, асуджанай холадамі сваіх абдоймай губіць тых, каго яна паліюбіць. І менавіта гэты холад перадаеца гледачу, авалодзвае им, ад чаго нават на недарэчы вымаленасць імя вялікага князя (яго, акказваеца, клічуць Аляксандар, пра што мы даведаємся толькі ў апошній сцэне ад самой Ядвігі) зала рэзагут не гамэрнім рогатам, а маўчаннем (Божа! Яшчэ і гэта — у дадатак да ўсаго).

Прызнаюся, што ў ніякі момант — гэта калі пані Ядвіга зьявілася з бізуном з ланцугом у руці — я падумамаў біуй, што Валер Радзікі зрабіў памылку і паблытуў акторку Чайлькіту з акторкай Зелянкоўскай. Але не — маэстра быў абласлютона дакладны ў сваіх выбары. Магчыма, спадарыня Зелянкоўская прадставіла б нам чарговую пікельную жарсць ала «Чорная пані Нісьвіжу» альбо злачыннае пачуцьцё ў стылі лэзді Макбэт. Але Вікторыя Чайлькіта паказала сваю герайні — як на-

цию, якая падпарадковалася выбару, зробленому калісі за яе, згвалтаваную праз два гады пасьля шлюбу і потым, выпадкова ўзятым у руку падсівечні... ?

І я ўяўляю, як рэдактар гнёўна выкэрцілівае гэтыя радкі з дасланаага мною тэксту:

— Спадар Фядута, Вы ж абязліце не прыводзіць сюжэту! Хай чытач сам сходзіць у Купалаўскі, паглядзіць, зробіць выясновы.

І загадае не друкаваць мянэ больш на старонках «Нашай Ніве».

А зусім недалёка, на адлегласці ўсяго аднай станцыі мэтро ад рэдакцыі, у Купалаўскім, дырэктар тэатру, па-вялікакняскі на-супішы бровы, возьме ў руку гэтыя нумар газэты і гнёўна патрапіці ім перад усёй адміністрацыяй тэатру:

— Вось да чаго апусціліся гэта апазыцыі! Выглядзяюць, вычытаюць тое, чаго ў нас зроду не было! Палітыкан хрэнай! Не пушчаць яго больш у Купалаўскі! І гэтыя злачынства — не пушчаць!

І фатаграфіі ўсіх патэнцыйных рэзінэнтаў, акрамя шаноўнага прафэсара Смольскага, зьявіцца ў кожнай газеты на падтрымкай касе Менску з пазнакай: «Кіткоў не прадаваць!». І гэта — яшчэ нічога. У майм улюбленым дэзвінтацтвамі стагодзіў зебарак-рэзінэнтаў маглі садзяць на гаўтвахту, а гледачоў, якія асьвістоўшы пастаноўку, дык і ўготуле высыпалі з сталіцы на рэшынне генэрал-губэрнатора! Так што час на яная смынцаўца пакідаць залу.

Праўда, тады ўсё тэатры былі імпэратаўскія. Ціпер тэатры, дзякаўца Богу, не прызіэнцікі. Тэатар належыць нам, гледачам!

І нават калі фантастычны загад не прадавацца кіткоў зьявіцца, я буду па-ранейшаму прыходзіць у тэатр. Я «падсеў» на Купалаўскі. Так, відаць, зядалі курэц, задыхаючыся ад кашлю, цішком займае ў прыцягніцы цыгарку — каб засягніцца, хай нават коштам

лішняга дня жыцця.

Я буду прыходзіць да галоўнай касы тэатру — і ўслухоўвацца ў гаворку пажылой жанчыны, якая прадае квіткі. Яна нават інтанаціямі нагадвае вялікую Галіну Макараву. Я буду вітацца з адміністратарамі, якія цікілі пасямейнаму сустракаюць гледача, дапамагаюць яму знойдзі сваё месца ў паўзмроку залі. Буду раздаса пазнаваць актораў, якія прыйшлі на прэм'еру і сядзяць у залі, ня ведаючы мянэ, — але я іх пазнаю — і радуюцца гэтаму пазнаванню. Вось ідзе калідорам ахутаны ўсенароднай любоўю Генадзь Аўсянікай. Вось камусы тлумачыць нешта не заняты ў гэтай прэм'еры Сяргей Краўчанка. Вось крохкі цуд з двума гладкімі вёссыцкімі, перахопленымі рызыкінамі, — Ганна Хітрыз з вялізнымі дзіцячымі вачымі. Вось ідзе ўваходзіць у залу і сядзе перад мной, запазынушыся, у ўшы шэраг, Мікалай Кучыц: ён грае, але ў іншым складзе.

І мы ўсё разам глядзім спектакль.

Як і сотні іншых гледачоў.

І мы ведаєм дакладна, што, хоць заслона і апусцыці, спектакль нашага жыцця будзе працягвацца. Таму што, канец канец, увесі съвет на самай спраўве — тэатр. Г.У.Беларусь — Купалаўскі тэатр. І тое, што, адбываючыся на сцэне, адбываюцца і ў жыцці. Кожны дзень. То камэдыві, то трагедыя, то містычныя дзяцяцікі ў гістарычным касыюце. Галоўнае — зразумець гэта, пазнаць саміх сябе — каб пасымяняцца і пакідаць над уласнымі лёсамі...

Але вось у залі запалілася съвітло. Акторы выйшлі на паклон. У дырэктарскіх лёжках ўзыняўся драматург, пляскаючы акторам, якія грали прэм'еру. Глядчыкі нісціцца на сінizu квіткі. Публіка не сlyшаеца пакідаць залу...

Сэзон скончаны, панове. А разам зь ім — і наш праект. Сустрэнеміся ў залі!

Аляксандар Фядута, глядч

«Аўтарадыё»: Праблема толькі ў музыках

Станцыя, што аддае перавагу беларускай музыцы, дасягнула ў сталіцы рэйтнгу 12% аўдыторыі.

Калі хто ня ведае: «Аўтарадыё» можна слухаць у Менску і Менскій вобласці на хвалах 67,7 і 105,1. Гэта адзіная FM-станцыя, дзе вы не пачуце бясконцых пераліванняў з пустога ў парожнёе проста таму, што дылдэй ўт няма як таго. Гэта прынцыповая пазыцыя радыёстанцы. Толькі музыка і аўтарскі тэматычны праграммы.

Прычым музыка, якая эрайзуе яшчэ адзін прынцып: яна павінна быць жывой. Ладная частка гэтай жывой музыкі — плён творчасці наўгядных беларускіх музыкаў: тут можна пачуць і «Краму», і «Палапа», і Вайщукевіча, і Вольскага, і пімат кожа янич.

З гендырктарам «Аўтарадыё» ІЮр'ем Базаном і праграмным дырэктарам Ірынай Львовай (на фота) — стомленымі пры канцы працоўнага дня, але на дзіве вясёлым — гутарыць Наталка Бабіна.

Для каго гучыць «Аўтарадыё»?

Наталка Бабіна: Як узывікла імя фармату, у якім працуе «Аўтарадыё»?

Юры Базан: Калі радыё будзе цягнуць на паводле праграмнага, дыдэйскага прынцыпу, то часта дыдэй настолькі выматваеца, што пачынае вірэці нейкую лухту, напроты каб запоўніць эфір. Ведаючы ФМ-эфір — беларускі, рэйсіскі, ёўрапейскі — мы прынішлі да вісновы, што трэба рабіць або вузкастыльную станцыю, або спасрабаваць нейкім чынам звязваць розныя жанры. Калі вузкастыльную, то якую? Першы, што прыходзіць на разум, — папсавую. Але папса настолькі замыленая, што чалавеку хоць заўсім розумам напроты не підкавае. Звязаць у розных праграмах розныя жанры вельмі складана — трэба мець каліяльны досвед і інтуіцыю. Таму мы вырашылі пабудаваць фармат на прынцыпе музычных блéкаў.

Есьць мэдычны тэрмін — час утрымвания ўвагі. Чалавек можа быць зацікаўленым ізўнай гэмай на працягу нейкага часу, потым

увага рассейваеца, і тэму трэба смяніць. Час утрымання ўвагі сучаснага чалавека — 20 хвілін. Весь выхадзічы з гэтага мы і вынашлі свой фармат: 20 хвілін. У нас блéчная канструкцыя эфіру: кожныя 20 хвілін мяненца жанр або праграма. Урэшце, калі вам гэта не падабаеца, то праз 20 хвілін будзе новая праграма.

З самага пачатку мы арыентаваліся на беларускіх выкананіц, то бок выкананіц, якія не кашоюць расейскую пансу, а нейкім чынам развіваюць менавіта нашу культуру.

Ірина Львова: Была патрабоў ў тым, каб стварыць станцыю для аўтаматарау, а таксама іншых людзей, якім музыка дапамагала б працаўца і адзначаўца. Лічылася, што для радыёнага эфіру падыходзіць толькі папулярная музыка. Я б не называлае яе папсавай, бо ў гэтым слове крецэнца нейкае інгатыўнае адценне. Але вось аматараў, дарын іншых жанраў беларускі радыёэфір чамусяць нічога не прапануваў. Весь мін і заняты гэту пішу. Мы працаем для людзей з добрым густам, для тых, хто прынёс музыку. Ва ўсім сівеше лічыцца, што рокавую музыку слухае 7% слухачоў. Мы маем рэйтнг 12%, і гэта вельмі добры паказык.

НБ: А хто віші слухац?

ІЛ: Па выніках сацыялагічных апытанняў, нам сірднестатычны слухач — мужчына, стэрэйнік за 25 год, з вышэйшай адукацыяй і досынгом культурным узроўнем.

Таму ў нас і німа не наўнай, ні дылдэй, якія забяўляюць публіку. Наш слухач дастатково адукаваны для таго, каб знайсці патрэбную яму інфармацыю самастойна. Мы хочам проста даць матчысцасць яму паслухаць музыку: рок, блуз, фіямніка, аргентынскае танга — ды што заўгодна. Даць алтэрнатыву таму, што гучыць на іншых станцыях.

«Аўтарадыё» плянует пашырыцца на рэгіёны

НБ: Як вы адчуваеце сябе сярод канкурэнтаў?

ЮБ: Нармальная адчуваєм (съмечца). Па некаторых паказчыках мы ў першай пяцёрцы радыёстанцый.

НБ: Ці плянуете нейкім чы-

нам адбіваць у іх слухаючы ды пашыраць сваю слухающую аўдыторыю?

ІОБ: Пра пашырынне аўдыторыі вішыць складана. Заўсёды ў грамадзтве ёсьць катэгорыя людзей — я ні ў якім разе не хачу нікога пакрыўдзіць — але ў кожным грамадзтве ёсьць катэгорыя людзей з невысокім, ніжкім сярэднім, узроўнем інтелекту. Весь мін патрэбныя каналы з папсой. Іх многа, калі 30% насельніцтва.

НБ: Ва ўсім не на падахе?

ІОБ: Эта нармальная, гэта ўсюдуда так, ні толькі ў нас. Дай им папс, атрымаеш адразу высокі рэйтнінг. Гэта і выкарыстоўваюць некаторыя радыёстанцы, якія маюць высокі рэйтнінг, але насамрэдкі з іх аўдыторыя — гэта менавіта людзі з гэтай катэгорыі, і нічога, акрамя папсы, ім не патрэбна.

НБ: Чаму ж так адбываецца? У час папсы бабуль і дзядуль іхнай «папсы» было тое, што мы цяпер ведаём як народныя песні, а цяпер, выходзіць, людзі атупеілі?

ІОБ: Ва ўсім маеце рапы, народныя песні — гэта някая не папса і ніколі не была ёю. Тыя старыя песні гучаль і цяпер. Папса — гэта вынаходніцтва сучаснага съвету, матчысцасць, вынаходніцтва нейкіх пэххатэнгальтаў. Тут выкарыстоўваюць пэўныя ритмы, гэтыя «бум-бум», якія сіпраўляюць пэўныя чынам атупялоць. Але неправільна сказаць, што менавіта папса атупляе народ. Атупляе яго ўсё ж

нешта іншае (съмечца). Бываюць жа і нармальная добрыя папсовыя песні. Уся Пугачова — гэта папса.

Але я хачу сказаць, што на той тэртыорыі, дзе мы вішчаем, — а гэта Менск і Менская вобласць — мы сваю аўдыторыю атрымалі. Павелічынны аўдыторыі матчысцама за кошт пашырыння віশчанін на іншыя рэгіёны Беларусі, што мы маєм на плянах.

Калі мы павісим колькасць папсы, дзяля таго каб завалодаць аўдыторыі ў нізкім музычным густам, то страдам наўпачку сёньняшніню аўдыторыю. А нашай сёньняшнінай аўдыторыі не патрэбная балбатня. Яны хочаць чуць добрую, грунтобону падабраную музыку.

Прыносьце песні — мы іх пастаўім

НБ: Каго вы раіруеце?

ІЛ: Мы — мультыфарматная станцыя. Мы раіруем самыя розныя жанры. Аддаём перавагу жывой музыцы. Ставім у эфір якасныя прадукты.

НБ: А як вы вырашаеце, якасны эфір прадукт і не?

ІЛ: Музычна кампазіцыя павінна быць запсанай і звезднай прафесійнальна. І гэта, бадай, ўсё. Наш прынцып — ія мець фаварытную музыку, а не асабісту. Мы хочам, каб у эфіры было ўсё, што цікава слухачу.

ІОБ: Прыносьце шмат музыкі, але асноўная маса — зноў-такі тая папса. Тыя, хто робіць нешта лепшае, якія могуць прадукаўца

столікі ўсяго, каб мы моглі запоўніць эфір. Таму папса прасочваеца. Магчыма, паслухаўшы сябе ў эфіры, яны зробяць нешта лепшае (съмечца).

75%

ІБ: Патрабаваныне пра гучанне ў эфіры 75% беларускіх выкананіц практычна пыноўці больш пікі ці карысы?

ІОБ: Я не могу сказаць, на сколькі гэтася патрабаваныне выкананіца іншымі радыёстанцымі. Бывае, што слухаец-слухаеш — і нічога беларускага не пачуеш. Хіба што лічыць, што баўбуля ў таго ці іншага выкананіц быў з Беларусі... Але карысы яно прынесла, хати б таму, што прымусыла варушыца нашых выкананіц. Але ў нас і да гэтага было 50—60% беларускай музыкі.

НБ: Чаму?

ІОБ: Што за пытаньне? Жывем мы тут! Не ў Німеччыне, не ў Рәсей — тут. У нас свая культура.

НБ: Тады чаму, па-вашаму, многі іншыя станцыі пават у рамках патрабаваныне 75 працінтаў беларускай музыкі нахадзяцца баўбуль-беларусак у якой-небудзі Лады Дэніс, але слова беларускага ў іх эфіры не пачуеш?

ІЛ: Складана сказаць. Беларускамоўная калектывы ў нас у асноўным рокавыя. На іншых станцыях рокавы проста не ставяць. Беларуская мова — мова інтэлігентаў, а іншыя станцыі арыентуюцца на іншую аўдыторыю.

ІОБ: Я так разумею, што калі ў іншых станцыях ёсьць нейкі заснавальніцтва і ці фінансавыя расейскай краіны, то ім беларускай музыкі ўвогуле непатрабная. Гэта палітыка станцыі. На расейскіх станцыях беларускай музыкі не пачуеш. І яшчэ, матчысцама, гэта тлумачыцца тым, што на раскручаных расейскіх выкананіцца зарабляюць грошы. Мы на сваіх выкананіцах грошы не зарабляем (съмечца).

НБ: А чым вы зарабляеце?

ІОБ: Крыніца адна — рэклама.

НБ: Рэкламадаўцаў мноства?

ІОБ: Мы іх шукаем у горадзе, у полі, у лесе, з лупай, ліхтаркам — дзе толькі можна. У нас сірднестатычны аўдыторыі. А нашай сёньняшнінай аўдыторыі не патрэбная балбатня. Яны хочаць чуць добрую, грунтобону падабраную музыку. Мы наўпачку ў нас яким разумення ў рэкламных агенцтваў і саміх рэкламадаўцаў — гэта розныя слухач, з рознымі патрэбамі. Многіх настроеныя так: у якой радыёстанцыі рэйтнінг большы — туды і піхай, не асабіста задумываючыся пра тое, з каго складаеца слухающая аўдыторыя. Але патроху съветація мяненца. Есьць у нас і пастаянныя кліенты, з якімі мы супрацоўнічаем даўно. Радыёрэклама — яна недаграз, многа не патраціц. На тэлевізіі зусім іншыя расцэнкі. Галоўнае — не памыліцца радыёстанцыяй.

ІЛ: Рэкламадаўцаў мноства не бывае! Але апошні час іх большае. Яны нарэпце звярнуць на нас увагу, зразумелі, што рэйтнінг 12% — гэта шмат.

НБ: Якая праблема сёньняшніягі дні для «Аўтарадыё»?

ІОБ: Праблема сёньняшніягі дні — у беларускіх музыкантах. Хочацца ім пажадаць, каб яны больш тварылі. Я не кажу пра папсу — яе якраз досыль. А вось супрацоўнічаем даўно. Радыёрэклама — яна недаграз, многа не патраціц. На тэлевізіі зусім іншыя расцэнкі. Галоўнае — не памыліцца больш пшэдэр'яў.

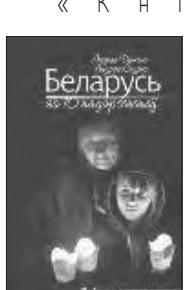
з 6 яры

«Кнігарні»

«Наша Ніва»

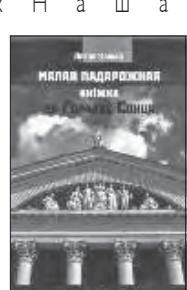
Васіль Быкаў.
Сыцяна.

Андрэй Дзінко, Андрэй
Скурко. Беларусь за 10
падарожжа.

Павал Севярынец.
Лісты з лесу.

Мікалай Падарожнік.
Кніжка за Сонца

Валянцін Тарас.
На высіле ўспамінаў.

У Менску хуліган абстраліў аўтобус

Аўтобус рухаўся па праспэкце Незалежнасці. У салене было чалавек пяць Адзін пасажыр задрамаў, а калі прачнуся, пабачыў, што пратынанак. Відавочна нецвярдзены ён рынуўся да кабіны кіроўца з патрабаванымі затармазіць. Той не пагаджаваўся. Пасажыр дастаў пісталет. Кіроўца спыніў аўтобус. Пад пагрозамі ўзброненага парушальніка пасажыры выйшлі на вуліцу. Кіроўца — съедам.

У нейкі момент ён скрыстаўся замяншаньнем, ускочыў у аўтобус і націснуў на газ. Буйн страліў усьлед. Чатыры кулі прабілі заднюю шыбу. Ніхто не пацярпеў. Затрымалі парушальніка ў той самы дзень. Усчитая крымінальную справу.

Выйшлі пакурыцы — і авбаліліся

У Менску ў хрущоўцы абраўнілася балькочная агародка. Зь пятага паверху зваліліся трои мужчыны. У іх — шматлікія пераломы. У

Менску сёньняня калі двух тысіч бальконаў, што патэнцыйна небяспечныя і патрабуюць рамонту.

У Барысаве дзяўчына без майткоў абкрадала ўнівермаг

Дзяўчына прыходзіла ў краму бяз сподняга, а выходзіла ў новай блязвіне, прычым у двух станіках адразу. Аддэл жаночага аддзялення ўнівермагу «Веста» страціў тавараў на пяць мільёнаў рублёў. Прадаўцы затрымалі яе, калі яна спрабавала вынесці дзіве блузкі ѹ споднюю блязвіну. Яна прышла ў краму ў такой самай куртцы, якая прапала з аддэлу некалькі дзён таму.

Шаршні закусалі да съмерці

У лесе паблізу вёскі Скачок, што ў Кіраўскім раёне, пасля ўкусаў шаршнёў памёр 50-гадовы жыхар Масквы. Рассец з жонкай прыхеаху ў госьці да цечы. Хадзіў па грыбах і вырашыў залезіці на наглядальную пальмінчую вышку. Там шаршні, якія парабілі на верхатуры свае гнёзды, яго

і пакусалі. Пачалася алергічная рэакцыя, небараока памёр на месцы.

Лунінецкі Эдып

13-гадовы хлопчык сякерай ён расправіўся зь нецвярдзеным сужыцелем свайгашаша з грубас стаўленне да яго. У Лунінецкім сельсаветзе сям'ю характерызуюць як непаспяховую: маш неаднаразова выклікалі на камісію па бараке з п'янствам. Дзеці знаходзяцца ѹ сацыяльнам прытулку. Для ўсёй школы гэта быў шок, расказалі настайнікі. Сем клясы ў хлопчык скончыў нарамальная, заўжды акуратны, паважлівы, зычлівы і паслухумяні, прыгладаў за меншымі сястрай і братам. Якую меру пакарання вызначыць суд — невядома.

У Пінску дзік тараніў легкавік

Ноччу ў мікрараёне, які прымыкае да лесапарку, на дарогу выбег дзік. Разыюшаны съяглом фараў і сыгналамі, ён кінуўся на першы-лепшы легкавік. Жывёліна вагой 150 кілограмаў

пратараніла машыну і загінула. Людзі ў аўто не пачярпелі.

У Менску чалавек зваліўся зь дзявятага паверху

У Менску на будоўлі дому па Лагойскім тракце 50-гадовы муляр упадзіў з дзявятым паверху і забіўся. Паводле папярэдніх звестак, прычынай здрэння стала парушэнне тэхнікі бясьпекі.

На Ігналіне не туды націснулі

Няпланавае спыненне ўсіго другога блёку станцыі 28 ліпеня а 22.30 адбылося па віні работніка АЭС. Апаратар няправіла скрыстаўся пультам.

У Аўстрыі наш дальнабойшчык пастаўіў рэкорд па выпітym альлаголі

Супрацоўнікі дарожнай паліцыі паразіналі ўбачаную ѹ беларускую фуру з бомбай на колах. Поўная грузу машына рабіла на трасе «васьмёрку». Як паказаў тэст, 47-гадовы кіроўца меў амаль 3 праміле альлаголю ў крыва, што адпавядае прыкладна 600 грамам гарэлкі. Дапушчальная ў Аўстрыі норма 0,5 праміле. Колькасць альлаголю ў крыва беларуса — абсалютны рэкорд для дарогаў Аўстрыі. Кіроўцу аштрафавалі на 1500 ёўра і пазбавілі правоў.

У Індыі ля храму загінулі 140 паломнікаў

Сама менш 140 чалавек загінулі ў 50 атрымалі ранісны ў скананіс ля храму Найна Дэві на поўначы Індыі. Сярод загіблых — дзесяткі дзіцей. Паломнікі кіраваліся да храму, каб адзначыць съягту Шраван Наўратрас. Храм месціцца на вяршыні гары ў Гімалаях. Да храму вядзе вузкая дарога. У момант трагедыі на ёй стойліліся калі 50 тысячаў вернікаў.

У Нарвегіі шаравая маланка ўдарыла па заўзятарах

Інцыдэнт адбыўся ў нядзелю ў паселішчы Фліса ли мяжы з Швецыяй. Маланка ўдарыла ва ўзгорак, на якім стойліліся заўзятары, што прыйшлі паглядзець аўтаралі. Вакол тых людзей, у каго ў руках былі металічныя предметы, началі сышацца іскры. Іскрыўся на ватавыя парапоны. На щасце, абышлося без съядротных ахвяраў.

У Бэльгіі моўныя спрэчкі

Улады разьмешчанай у бэльгійскай правінцыі Фламандзкі Брант камуні Завентэм патрабуюць ад усіх асобаў, якія не валодаюць у дастатковай ступені нідэрландзкай мовай, прыходзіць на прымё з перакладчыкам. Адпаведно аўто выўлады камуны вывесілі ў будынку рэйнанай адміністрацыі.

У ЗША съятар гвалці ўласных дочак

У паліцию звярнулася 19-гадовая дачка прапаведніцы Энтані Хопкінса з Алабамы. Яна расказала, што сіны башкі гвалці ўсе з 11 гадоў. У 2004 г. жонка Хопкінса заспела за гэтым мужем. Усачалася сварка, Арлета выставіла мужу з дому, але Хопкінса прабраўся церак акон і ў той жа вечар расправіўся з жонкай. На раніцу ён патрасіў дзіця памагачы му «хаваць матульку ў лядоўню». «Ейнае цела дагэтуль у маразільнай камеры», — распавяла дзічына ў паліцыі. Съятар-евангеліст быў затрыманы ў адной з мясцовых цэркваў падчас пропаведі па дараўнанье і справядліві суд.

Антычны кампьютар абслугоўваў Алімпіяду

Знойдзены больш як стагодзідзе таму «атыкітэрскі мэханізм» працягвае прыносіц сюрпризы. Ціпер на ім знойдзены прыстасаванні для адсочвання алімпійскіх цыклю. Гэтыя першы ў гісторыі чалавецтва кампьютар уяўляў з сябе драўляную шафу з складанай систэмай бронзовых шасіциронак і прызначаўся для разыліку руху наеблесів. Мэханізм быў знойдзены ў моры дужа спарахнелым, і ціпер видуцца працы па яго скананіні, каб уяўці першапачатковы стан. У прыватнасці, ужо знойдзены 199-гадовы каляндар з фазамі Сонца і Месяца, а таксама 18-гадовы цыклічны паказальнік сонечных зачыменняў.

І вось ціпер на ім знойдзілі цыкл, звязаны з Алімпійскімі гульнямі, пра што съведчыц прычынае слова «Алімпія» і кругавая шкала для разыліку часу правядзення ўсіх Панэлінскіх гульняў.

Яшчэ адной знаходкай навукоўцу сталі назвы месяцаў, якія выкарстоўваліся ў антычнасці жыхарамі заходніх г्रэкаў каленій, найперш Сыціліі. А

менавіта ж там жыў Архімэд, адзін з «падазраваных» у стварэнні антыкітэрскага мэханізму. Згадка пра якуюсьць «машины для разыліку руху плянітаў», змайстраваную Архімэдам, ёсьць у Цыцерона.

Рудая мыш п'е — і хоць бы што

Дрўнaya рудая мыш, якая жыве ў Малайзіі, чакае прычымкую, тады залязіць на пальму і п'е з кветак забрадзіліўся 3,8% альлаголю. Штодня яна спажывае столькі альлаголю прапарцыянальна да свай масы цела, што ў выпадку з чалавекам гэта магло б прывесьці да сур'ёзных наступстваў для здароўя. За 55 млн гадоў эвалюцыі рудая мыш здолелі прыстасавацца да такога ладу жыцця, таму ад выпітага ціпер зусім не п'янеюць.

Лішняя вага заразная

На чалавека падсыходзіма ўплывае вага людзей, якія яго атачаюць, і таму тлустыя людзі могуць стаць прычынай лішніх кіляграмаў у сваіх сібрукіў, съцвярджаюць навукоўцы. Гэтую звязу называюць «імітатыўным атлусыненнем». Чалавек міжволні паразінувае сябе з іншымі людзьмі пры тым, што ўяўленьні пра норму змяніліся й працягваюць мяніцца.

19% стагодовых карыстаюца мабільнікам

Большасць стагодовых, выглядае, спакойнага абыходзяцца база цудаў тэхнікі, але 19% з іх карыстаюцца мабільным тэлефонам. Такія вынікі дасылаваныя, праведзенага ў ЗША. З асваеннем SMS справа ідзе марудней: толькі адзін з ста апытных калі-небудзь набіраў на телефоне кароткі паведамлены. Агулам 12 адсоткам асоб у веку ад 100 гадоў даводзіліся карыстацца інтэрнэтам.

Шкода есьці

Каманда пекараў вырашила пакіці з аўтамабілебудаўніцтва ў стварыла свой варыянт новай «Шкоды Фабіі» — ядомы. На гэты «Шкодаторт» у канцытатаў пайшло 100 кіляграмаў муکі і столькі сама цукровай пудры, 180 яек, 30 кг міндалю, 65 кг цукатай і гары шакаляду.

«Свабода», «БелапАН», «Эўрарадіё», «Звізда», «Электронны Барысаў», Бі-Бі-Сі, National Geographic

У Гомелі на чыгуначным Кленкаўскім мосьце прайшоў штагодовы фэстываль па скачках з мосту ці па-прафесійнаму — роўп-джампе. З мосту да вады — 20 метраў палёту, а калі ўзльезьці на фермы — усе 30.

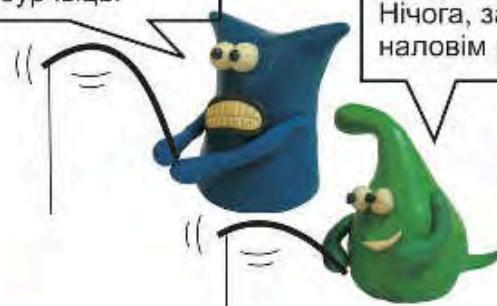
павЕтраныя піРАТЫ

частка першая

Далёка ў акіяне, недзе паміж Афрыкай і Індыяй,
пагайдваўся на хвалях карабель "Волат".

Нешта ў мяне ў жываце
з голаду бурчыцы!

Я злавіў дзіравы бот!

Адно съмецьце
замест
рыбы!

Але сябры не гублялі надзеі...

Зараз я вам дапамагу!

Нішто сабе, рыбка!

Напэуна, гэта кіт!

працяг будзе...

дзе варта быць

ВЫСТАВЫ

Гравюры ван Дэйка
у Горадні

Выстэйка «Ван Дэйк і ягона эпоха» працу ў Аўгустайнай залі Гарадзенскага дзяржаўнага гісторыка-археалагічнага музея. У экспазіцыі прадстаўленыя 30 гравюраў знакамітага флямандзкага мастака Антоніса ван Дэйка (1599—1641). Вучан Рубэнса, галоўны прыдворны жывапісец ангельскага караля Карла I, ван Дэйк, які хутка зрабіў кар'еру і здабыў славу перш за ёсё сваім жывапіснымі параднымі партрэтамі, спрабаваў сябе і ў гравюры. Можна пабачыць гравюры-партрэты, на якіх адлюстраваныя сучасныя ван Дэйку мастакі, граверы, скульптары, мэцэнаты, работы мастака на рэлігійную тэму. Далоўніца выставы арыгінальная кнігі XVII ст. і прадметы інтэр'еру той

эпохи.

Сум і чароўнасць
правінцыі

У галерэі «Съвет фота» (пр.Прытыцкага, 10) працуе фотавыставка Ежы Пёнтака «Сум і чароўнасць правінцыі». Ежы Пёнтак на працягу многіх гадоў фатаграфаваў правінцыю, калі г.Кельц. Зверот да памяці — важная рыса фатаграфіі. І менавіта фатадымы Е.Пёнтака дазваляюць адчуць аўру мінімальных гадоў, затрымаць у карды «дух часу».

Шкло і мэтал

У Палацы мастацтваў да 17 жніўня працуе мастацкая выставка Жанэты Шыльдоўскай. Сродзе вія — вітражы, мазаікі...

Творы Валянціны
Сьвентахоўскай

У Палацы мастацтваў да 17 жніўня працуе выставка твораў Валянціны Сьвентахоўскай

хойскай.

Залаты фонд

З 6 да 31 жніўня ў Палацы мастацтваў працуе выставка «Залаты фонд беларускага саюзу мастакоў». На выставе будзе прадстаўлена больш за 200 твораў беларускіх майстроў, якія сталі клікікамі беларускай школы жывапісу.

«Жыцьцё праз колер»

У Мастацкім музее (Леніна, 20) да 18 жніўня працуе выставка твораў Міколы Бушынкі. Сёлета Міколу Бушынку споўнілася 60 гадоў. Каціны мастака прадстаўленыя ў мастацкіх калекцыях Беларусі, ЗША, Італіі, Канады, Латвіі, Нямеччыны, Расеі, Францыі і іншых краін сусвету. Створаныя мастаком знакі ў жывапісных творах жывуць самастойнымі жыццём, лёгка і вольна нараджаючы ў съядомасці гледача

новыя сымбалі і образы.

Схавалі ад рэвалюцыі

Музэй гісторыі і культуры (Маркса, 12) упершыню паказаў гледачу «менскі скарб» — унікальны збор сабрных прадметаў чытырох стагодзьдзяў. Місы імператарапа, скрынічка кнізэўны, георгіеўская крыжы, ажурныя вазы і падсцвечнікі — усяго 547 рэчаў, створаныя майстрамі заходнеўрапейскай і расейскай школой. Скарб быў знайдзены пры правядзеніі будынчых работаў на скрыжаванні вул. Валадарскага і Ўркоўскага ў стыліцы 4 жніўня 1988 г. Хутчы за ёсё, скарбы быly закапаныя пасля рэвалюцыйных падзеяў 1917 г.

Чэлік у Шчамялёва

Выставка твораў беларускага мастака Міхала Чэліка называецца «Мікалай Менск». На выставе ў галерэі Л.Шчамялёва (пр.Ракасоўскага,

49) сабрана каля 30 пастэлляў.

На гэтых працах можна пабачыць Менск 50—70-XX ст. Міхал Чэлік нарадаўся ў вёсцы Залесьсе на Лепельшчыне ў 1925 г. У 1951—1985

гадах ён быў мастаком-дэкаратарам Оліўнага тэатру. Ён тварыў у розных жанрах станковага жывапісу, а таксама ў акварэлі, графіцы ды плякаце.

ЛЕТНИК

Летнік
на Мядзельшчыне

Да 18 жніўня ў рамках праграмы па захаванні Эўрапейскай гісторыка-культурнай спадчыны пройдзе летнік, арганізаваны Беларускім добраахвотным таварыствам аховы помнікаў. У праграме — прывядзенне ў парадак падмуркаў сядзібнага дома Скірмунтаў на Шеметаве, добраупадакнаванне нямецкіх ваянных могілак Першай сусветнай війны на Каранінах, усталіванне ў памяць пра разбураныя помнікі крыжу і ёх асьвячненне. Прадугледжаны цыкл лекцый па ахове гісторыка-культурнай спадчыны, фотавыставка, канцэрты, конкуры. Ахвотны ўзяць удзел могуць патэле-фанаўці арганізаторам:

(029) 111-73-32 альбо даслаць ліст на мэйл: astant@tut.by

Летняя школа
для асьпіранту
у Вільні

21—28 верасня ўніверсітэт імя Мікалая Ронэра запрашае студэнтаў-дактарантаў, якія спыняюцца ў галіне сацыяльных наукаў, на летнюю школу, прысьвяченую праблемам дэмакратыі ў пост-камуністычнай Эўропе. Працоўная мова — ангельская. Арганізатары забясьпечваюць удзельнікамі жыліцтвом і харчаваннем на пэрыяд тыднёвага курсу. Кандыдатам для ўдзелу неабходна даслаць CV, карточку апісаніне тэзізаў па тэме спаткання і заявку на адрес: summer_school@mruni.eu.

КАНЦЭРТЫ

Крама

8 жніўня ў «Графіцы» (зав.Калініна, 16) — канцэрт «Крамы». Пачатак а 20-й. Т.: (029) 671-58-65, (029) 254-49-09

Be Free

9—10 жніўня ў Львове (Украіна) — фэст Be Free. Хэдлайнэры: Be Free

«Крама», ULLIS, Neuro Dubel, T-Love (Польшча), «Тартак» (Украіна).

Be2gether

14—17 жніўня ў Нарвішках (Літва) — фэсты Be2gether. Выступаюць: Groove Armada, Fool's Garden, Infected Mushroom, OSIMIRA, Mauzer і іншыя.

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Каму выгадна
варушыць мумії?

Мумія: грабніца імператара цмокаў (The Mummy: Tomb of the Dragon Emperor)

ЗША — Нямеччына — Канада. 2008, каліяровы, 112 хв.

Рэжысёр: Роб Коэн

Ролі выканоўцы: Брэндан Фрайзэр, Джэт Лі, Марыя Бэла, Джон Ганна, Люк Форд, Изабэла Лян

Жанр: Пригоды

Адзнака: 5 (3 10)

Уладаючы кітайскі імператар, які прагнёт неўміручацьці, быў разам з арміяй зачараны пакрыўданай ведзьмай. Праз тысячагодзьдзя няўрэйская сімейка Конэлай абудзіла мумію імператара і ягоных гліняных вагору. Цяпер імператар прагне заваяваць свет — і толькі дасьведчаныя эмагары з мумімі здольяны яго спыніц...

Першы раз парэшткі муміі былі патрэбованыя ў 1932 г., калі Барыс Карлф сыграў бесьсмартнага фараона. Да сярэдзіны саракавых студый «Юнівэрсал» стрыгія купоны са съехаўшай кашмарнай тэмай. Пад канец 1950-х на муміях зараблялі грошы брытанская кампанія «Хамэр» — але і яе імпакт на быў вечным.

У 1999 г. галіўдзкі рэжысёр Стывэн Сомэрз вірнуў мумію ў широкі пракат. Страхалоднай істоты мела ашаламлальны посыпех дзякуючы выбітым спэцефектам і дасыпнаму гумару, які рабіў стужку прыдатнай для ўсей сям'і.

«Мумія: грабніца імператара цмокаў» — трэцяя сэрыя апошніх прыгодаў (2002 г. «Мумія варталася»).

Як і мае быць са стомленымі гандлёвымі працягамі — кітайская мумія адразу зіміць пад папярэдніцтвом у горы быў. Кудысьці фірмовы гумар. Адмысловыя эфекты — звычайнія, галівудзкія — гэта значыць з маштабам, але без аганьку (каль не лічыцца падпліценага аздуку аднога недарэкі). Б'юцца армія мерцвак, археолагі на мышынах ганяюцца за жывымі муміямі. Імператар кідаецца шаравымі маланкамі і пераўтвараецца ў трохгаловага цмока, ласага да маладзенчых дзяўчат.

Мужчыні героя пад аховай каліматых снеговых людзей расстрэльваюць ворага, заводзяць амуры з бесьсмартнімі фэямі і вандроўнікамі.

Для кітайдзіўца карышч — абраза, бо амэрыканцы звязкуюцца з першага тэмтэшага імператара Цынь Шы Хунандэ. Для сусветнай папкорнавай публікі — лёгкая забаўка ў съялкотны жніўнікі дзень.

Бренд муміі мусіць быць скарыстаны напоўніць.

Андрэй Расінскі

